

armika

25

chráněná krajinná oblast

SLAVKOVSKÝ LES

ARNIKA

INFORMAČNÍ A METODICKÝ LIST · CHKO

Č. 25 · 1990

ZA PŮVODNOST A OBSAHOVOU
SPRÁVNOST PŘÍSPĚVKŮ
RUČÍ AUTOŘI.

■ ■ ■ ■ ■

Stanislav Burachovič
ŽIVOT PLNÝ FOTOGRAFIÍ
(str. 151)

■

Stanislav Wieser
STAVBY, KTERÉ KRAJINU DOTVÁŘEJÍ
(str. 152)

■

Ladislav Plachý
KRUDUM
(str. 153)

■

Ladislav Plachý
ELLIAS DOLLHOPF-ZAPOMENUTÝ MALÍŘ
(str. 154)

■

Miroslav Trégler
KŘÍŽKY-MALÉ ZAMYŠLENÍ
(str. 154)

■

Ladislav Plachý
NÁZEV HORNÍHO SLAVKOVA
(str. 155)

■

Miroslav Trégler
ZIMNÍ PŘIKRMOVÁNÍ A OCHRANA PŘÍRODY
(str. 155)

■

Jindřich Horáček
NETRADIČNÍ 1. MÁJ
(str. 155)

■

Miroslav Trégler
VÝLET NA BILÝ KÁMEN
(str. 156)

■

Dětmár Jäger
VODOUŠ KROPENATÝ HNÍZDÍ VE
SLAVKOVSKÉM LESE
(str. 159)

■

Zdeněk Huml
POŠTMISTŘI V MARIÁNSKÝCH LÁZNÍCH
A JEJICH POŠTY
(str. 160)

■

Helena Kholová/Stanislav Wieser
CHRÁNĚNÉ KRAJINNÉ OBLASTI
(str. 166)

■

Stanislav Wieser
NP BERCHTESGADEN
(str. 168)

■

Stanislav Wieser
POMNÍKY, KTERÉ PŘETRVALY
(str. 171)

ARNIKA

informační a metodický list,
jako nepravdivý vydává
Správa chráněné krajinné
oblasti Slavkovský les pro
aktiv dobrovolných spolupra-
covníků.

○

Uzávěrka tohoto čísla 10.5.
1990 (č. 25/1990).

○

Rídí redakční rada ve složení:
RNDr. Jaroslav Boček,
PhDr. Stanislav Burachovič
Ing. Josef Královec, CSc
Ellen Volavková, prom. psych.

○

Odpovědný vedoucí a gra-
fická úprava Jan Harvánek

○

Adresa redakce:

SPRÁVA CHRÁNĚNÉ KRAJIN-
NÉ OBLASTI SLAVKOVSKÝ
LES

U SOKOLOVA 119/15
353 01 MARIÁNSKÉ LÁZNĚ

○

Tisk: SLUŽBY KARLOVY
VARY

Tisk barevné obálky:
TISKÁRNÝ SNP MAR-
TIN

○

Barevná fotografie na přední
straně obálky:
HNÍZDO VÝRA VELKÉHO
Fotografie: Svatopluk Šedivý

Barevná fotografie na zadní
straně obálky:
OTROČÍNSKÝ VODOJEM
Fotografie: Stanislav Wieser

Stanislav Burachovič
MORITURI TE SALUTANT 1945-1990
(str. 173)

■

Miroslav Olmer/Petr Kubala
JAK TEČE DLOUHÁ STOKA
(str. 175)

■

František Povolný
CHRÁNĚNÁ KRAJINNÁ OBLAST
ČESKÝ RÁJ
(str. 178)

■

Milan Vojtěch/Svatopluk Šedivý
SLEDOVÁNÍ HNÍZDIŠT VÝRA VELKÉHO
(str. 180)

■

Karl Gröger
UNIKÁTNÍ FOTOGRAFIE DOLNÍCH
LAZŮ Z ROKU 1936-1937
(str. 183)

■

Stanislav Burachovič
JEŠTĚ K HROBU AMERIČANŮ
U TEPLICKY
(str. 183)

STANISLAV WIESER NA
KOKOŘINSKU

Foto: MICHAELA WIESEROVÁ

ŽIVOT PLNÝ FOTOGRAFIÍ

TEXT
PhDr. STANISLAV BURACHOVIČ

V ČERVENCI LETOŠNÍHO ROKU OSLAVÍ SVÉ ABRAHÁMOVINY ZNÁMÝ PŘÍTEL SLAVKOVSKÉHO LESA A FOTOGRAF KARLOVARSKÉ KRAJINY PAN ING. STANISLAV WIESER. JEHO OSOBITÉ SNÍMKY PŘÍRODNÍCH LOKALIT V REGIONU ZÁPADOČESKÝCH LÁZNÍ ZNÁME JIŽ CELÉ ČTVRTSTOLETÍ.

JUBILANT SE NARODIL dne 22. července 1940 v Kutné Hoře. Dětství strávil v Červeném Kostelci. V letech 1945-1965 žil v Trutnově. Po absolvování ČVUT, fakulty stavební v Praze nastoupil roku 1963 jako mistr a stavbyvedoucí u OSP Trutnov.

OD ROKU 1965 TRVALE žije a pracuje v Karlových Varech. Nejdříve působil jako projektant u Armabetonu, od roku 1966 je zaměstnán u Pozemních staveb jako vývojový pracovník.

PO TOMTO SUCHEM "KÁDROVÁCKÉM" životopise zkusme zmapovat dosavadní Wieserovu

tvorbu. Celoživotní zájmovou doménou ing. Wiesera je fotografie, zejména pak fotografie krajinná a přírodní. Wieser je krajinou jakožto fenoménem ženského rodu přímo fascinován. Je cititelem a dokonalým znalcem přírody ve všech jejích proměnách. Jeho snímky krajinu neznásilňují podle vůle fotografa. Naopak, jeho záběry se pokorně snaží zachytit krajinu jaká skutečně je. Bez umělých příkras a bez křečovitého pachtění za získáním efektního motivu.

SVÝMI SNÍMKY SE zúčastnil celé řady výstav. Již od druhé půle šedesátých let je pravidelně prezentoval

na cyklických výstavách Krušné hory (Ostrov, Jáchymov a Sokolov). Společně se Svatoplukem Šedivým (též dvorní fotograf Arniky a dobrovolný strážce CHKOSL) vystavoval třikrát svá díla na téma Slavkovský les v Mariánských Lázních.

TEŽIŠTĚM WIESEROVA tvůrčího působení je činnost publikační. Od roku 1966 publikuje časopisecky a knižně. Je autorem více než 600 časopiseckých příspěvků textových i fotografických. Z jeho knižních publikací připomenme tyto regionálně zaměřené: Naučná stezka Doubí-Svatošské skály, Nauč-

ná stezka Horní Blatná-Vlčí jámy. Ohrožená květena Karlovarska, Karlovarsko, Krajem léčivých vod, turistický průvodce Krušné hory, turistický průvodce Karlovy Vary. Kromě regionálních prací se jubilant dosud podílel na dvanácti fotografických knihách o širším území naší země. Jediným dílem je výsledek Wieserovy dlouholeté dokumentační práce, obsáhlý katalog smírčích křížů severozápadních Čech. Nelze opomenout ani jeho realizace tří kusů plakátů CHKO Slavkovský les.

ROZSAHLÁ JE WIESEROVA činnost přednášková. Výčet jeho odborných přednášek s diapozitivy jde do stovek. Propagují hlavně přírodní lokality Karlovarska, ekologii a ochranu přírody.

UŽ PŘES 20 LET JE INŽENÝR Wieser členem redakční rady časopisu Turista a lektorem nakladatelství Olympia. Spolupracuje s mnohými odbornými a vědeckými pracovišti.

OBDIVUHODNÁ JE WIESEROVA zcestovalost. Dosud navštívil Itálii, Bulharsko, SRN, NDR, Polsko, Rumunsko, Maďarsko, SSSR, Rakousko, Jugoslávii a Norsko. Ze všech zemí přivezl bohatou fotografickou žen.

WIESEROVY ZÁJMY JSOU v dosti příkrém protikladu k jeho stavařské profesi. Kromě fotografování, psaní článků, přednášení a vytrvalého boje za ochranu přírody si najde čas i na poezii. Je výtečným znalcem květeny a píše básně. Je věčným poutníkem, zná každý kout v kraji léčivých vod mezi Karlovými Vary, Mariánskými Lázněmi a Františkovými Lázněmi. Všechny volné chvíle stráví na cestách s fotoaparátem po boku. Největší díl své fotografické tvorby pořídl přístrojem Pentax a Mamyia. S úspěchem Wieser celá léta využívá fotooptiku firmy Zeiss Jena, NDR.

KROMĚ TISÍCŮ A TISÍCŮ krásných snímků je Wieser

též autorem ještě krásnější dcery Michaely, jež zjevně zdědila otcovy sklony k výtvarné seberealizaci - studuje grafickou školu v Praze.

PROZRADÍM TĚŽ, ŽE v posledních dvou letech byl inženýr Wieser tak trochu nevěrný našemu regionu a zaměřil svůj objektiv na Kokořínsko. Výsledkem "nevěry" bude výpravná obrazová publikace, kterou chystá nakladatelství Pressfoto.

U PŘÍLEŽITOSTI WIESEROVA životního výročí připravilo Karlovarské muzeum autorskou fotovýstavu "Krajina léčivých vod". V období červenec-srpen bude instalována v Okresním muzeu v Sokolově, poté ji mohou zájemci zhlédnout v muzeích v Chebu a Karlových Varech.

DO DALŠÍCH LET PŘEJE- me ing. Wieserovi vše dobré, ještě mnoho krásných úlovků do černé bedýnky a hojnost fotografických publikací.

STAVBY, KTERÉ KRAJINU DOTVÁŘEJÍ

STANISLAV
WIESER

SNÍMEK NA ZADNÍ STRANĚ BAREVNÉ obálky tohoto čísla Arniky jistě podle mínění mnoha posuzovatelů vybočuje z řady námětů, kterými na omezeném počtu barevných fotografií ilustrujeme chráněnou krajinnou oblast Slavkovský les. Každý jistě vítá pohledy na přírodní hodnoty této krajiny i na díla, kterými lidé tuto krajinu kultivovali. Ve své činnosti však lidé do krajiny umístili svá díla (vedle jiných zde nepopisovaných důsledků své činnosti), o kterých by si sotva někdo dovolil říci, že krajinu kultivují. Domnívám se, že jsme se jimi nezabývali v přiměřených proporcích, ačkoliv naopak v minulosti nám mohl leckdo z přívrženců kamufláže vytýkat, že dáváme prostor popisu negativních jevů, zatímco pro rozvoj naší společnosti je třeba vyzdvihovat pozitivní jejího socialistického budování. Z takového pohledu by býval v minulosti třeba fiktivní ideolog hodnotil snímek Otročina s vodojemem, pro jaký se vžil technický pojem hydroglobus, takto: "Ano, soudruhu, to je symbol nového života na našem venkově. V pozadí však měla být raději farma, ten kostel v záběru není vhodný, vždyť je to symbol tmářství minulosti!" Nevymýšlím si, jen do dvou vět koncentruji vyjádření k řadě mých snímků nabízených za uplynulé čtvrtstoletí k publikování.

MÝM ZÁMĚREM PŘI POŘIZOVÁNÍ A PUB- likování fotografie není zavděčit se někomu, ale ukázat něco. V případě tohoto snímku jde o dvě krajinné dominanty. Věže kostelů nesporně estetickým způsobem dotvářely siluety krajin. Technická zařízení typu věží narůstají, jsou však přes některé estetické prvky jízvami ve tvářích krajin, zejména těch, které chceme nazývat chráněnými. Rozhodně není staromilstvím tvrzení, že venkovská krajina není technickou záležitostí. Jejím posláním je zachování přírodního zázemí pro život všeho živého. Lidé chtě nechtě krajinu jako takovou vytvářejí, přesněji řečeno by měli vytvářet. A lidské dílo ve svém výrazu má respektovat svůj smysl!

KRUDUM

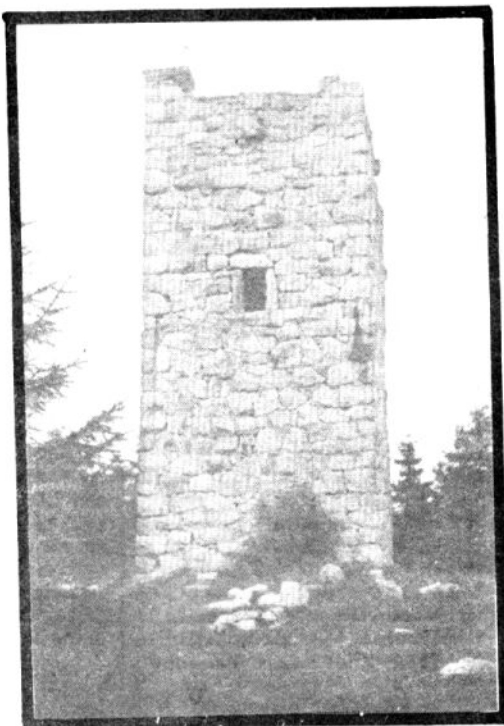
text: LADISLAV PLACHÝ
fotografie: ARCHIV

DOBA OSÍDLLENÍ OBLASTI KOLEM KRUDUMU není dosud objasněna a ani celá široká oblast okolí nebyla dosud archeologicky prozkoumána. Je ale pravděpodobné, že i tuto oblast (podle mnohých badatelů) navštívili Markomané - Langobardi a Keltové (keltské hradiště nad soutokem Libavy a Kageravy) kteří v místních potocích rýžovali cín a jiné kovy. Tuto skutečnost potvrzují i místní názvy na starých mapách a zápisech "in Seifen" nebo "Verseifen". Mnozí badatelé se domnívají, že základy bývalého kostela sv. Mikuláše stojí na místě keltského Wallburgu, který měl být možná strážním bodem (Wachturm), který zajišťoval transport soli z Bavorska. Již od pradávna území kolem Slavkova zajišťovalo svoji potřebu soli ze solných dolů z bavorského Reichenhallu. Transport soli procházel přes Norimberk, Cheb, podle Ohře a dále mezi vrchy Krudum a Spálený do Slavkova a dále přes Kadaň a Žatec do Prahy. Tuto cestu potvrzuje dopis papeže Klementa VI. z Avignonu dne 32.3.1352, který v něm ukládá biskupu Basilejskému, jak má býti na této cestě pečováno o posly. Tato cesta je znovu uváděna v knize "Ein nutzliches reisebuchlin" vydané v Augsburgu 1563. Solná cesta byla známa ještě za třicetileté války. Pravděpodobně zde probíhala hranice Chebského území, nežli toto připadlo ke království českému.

JEŠTĚ V MINULÉM STOLETÍ BYLO ZNÁMO jak v Hruškové, tak i v Třidomí, že zde byly celnice. Jednomu domu se dokonce říkalo U celníka (bei Zöllner). Zdali na vrcholu, nebo v jeho okolí stávala nějaká stavba nelze doložit. Možné to je, protože plocha na vrcholu je dosti velká a rovná. Je také známo, že na vrcholu byl kámen s otvorem, do kterého se v případě napadení území stavěla tyč s chrastím a ohněm a tak se dávalo do kraje varovné znamení.

NA VRCHOLU KRUDUMU JE UMÍSTĚN MEZNÍK, který tam zabudovali francouzští geometři, kteří zde prováděli měření za účelem zhotovení map. Obdobný mezník je umístěn na Vysokém kameni u Kraslic.

(Informace jsem získal v Egerländer Archiv Klostter Waldsassen, NSR).

Fotografie nahoře vlevo: ZBYTKY ZÁKLADŮ KOSTELA SV. MIKULÁŠE.
Fotografie nahoře vpravo: ROZHLEDNA NA KRUDUMU - STAV V ROCE 1951.
Fotografie vpravo dole: MEZNÍK Z ROKU 1808 NA KRUDUMU.

ELIAS DOLLHOPF ZAPOMENUTÝ MALÍŘ (Ladislav Plachý)

V regionu západních Čech je mnohý kostel nebo kaplička vyzdobena malbami tohoto mistra freskových maleb a obrazů. Je těžké jít po jeho stopách, neboť jen v několika kronikách najdeme, že právě zde pracoval Dollhopf. Nehledě k tomu, že mnoho staveb, kde se nacházela jeho díla, je nenávratně zničeno a to se týká i obrazů a drobných kreseb.

E. Dollhopf se narodil 13. ledna 1703 v Tachově. Později přesídlil do Horního Slavkova, kde si vydobyl významné postavení a jeho jméno se skví na mnoha listinách města Slavkova, kde byl dlouhá léta senátorem. Vlastnil dům čp. 369, po přecíslování v roce 1770 čp. 7 na Novém městě. Dollhopf zemřel 12. prosince 1773 ve Slavkově. Ve zdejší úmrtní knize bylo uvedeno: Elias Dollhopf pictor et consul obiit die 12. decembris 1773 Appoplexis tactus est. (zasažen mrtvicí).

Ještě dodám, že jeho dům nebyl nikdy v pořádku a on sám žil bohémským životem. Dost pil a měl hodně dluhů a tak spousta jeho prací byla vlastně splátkou na dluhy.

Několik známých děl v regionu a v nejbližším okolí: Horní Slavkov - špitální kostel sv. Anny. Teplá - klášter a kostel, přemalován 1898 Hellerem. Otročin - kostel, Pístov - kostel, Chlum sv. Máří - kostel, Chotíšov - kostel, Chodov - kostel, Teplá - 80 nástěnných oltářů - obraz sv. Ambrože, Teplá - obraz sv. Tomáše, dva obrazy v bresbitáři, dva postranní oltáře, Sokolov - obrazy v refektoriu kláštera (?),

Loket - hrad - sv. Cecilie, Adam Fröhlich, starosta Spahn.

Zničená díla: Horní Slavkov - velká a malá kaple sv. Josefa, Nová Ves - kostel - obrazy, Nový Dvůr - Dobrá voda - nástěnný obraz.

Je toho skutečně málo co o Dollhopfovi víme. Bylo by záslužným činem pokusit se o doplnění znalostí o něm a tak doplnit mezeru, která by nám přiblížila kulturu výtvarného projevu za jeho života.

KŘÍŽKY MALÉ ZAMYŠLENÍ (M. Tréglér)

Když jsem před lety poprvé navštívil chráněné naleziště Křížky, vzbudila ve mě tato lokalita dojem malé botanické zahrady. Tehdy jsem jen matně tušil, jakou skutečnou přírodní hodnotu tento hadcový výchoz mezi Novou Vsí a obcí Prameny ukrývá. Rok od roku jsem toto místo navštěvoval častěji. S poznáním krásy a mnohotvárnosti zdejší květeny rostl i můj vztah k tomuto kousku země. Zamiloval jsem si ho stejně jako okolní louky poseté žlutými paličkami upolínů.

Přišlo okouzlení z rozmanitosti barev, které jsou od konce zimy do podzimu tvořeny nápaditou přírodou. Přišlo zklamání, neboť některé barvy na paletě zvolna blednou a možná, že některé se ztrácí úplně. Dochází k paradoxu. Člověk v křečovitě snaze být stále bohatším se stává stále chudším. Nakolik si to uvědomujeme, vyplývá z našeho každodenního počínání.

Křížky pod sprchou kyselých dešťů, obklopené hnojenými a vápněnými pozemky, zarůstající náletovými stromy,

statečně, ale se ztrátami, hájí svá společenstva keříčků proti ambiciózním travám. Statečně, ale mnohdy bezvysledně, brání své chráněnce před udupáním stále se množícími návštěvníky. Svůj podíl na tom jistě má i naučná stezka. Z vlastní zkušenosti vím, že jen mizivé procento návštěvníků přichází na Křížky s touhou po hlubším poznání zdejší flóry a fauny.

Po bitvě je však lehké býti generálem. Dnes už asi chápeme, že snaha zprostředkovat lidem poznání přírody by neměla ohrožovat zbytečně její bohatství a krásu, tedy samotnou podstatu tohoto poznání. V této rovině zmínka o výjimečnosti Křížků je nošením dříví do lesa.

Vítám odborný a fundovaný rozbor příčin ubývání vzácných rostlin na této lokalitě a stanovení jejich důsledků. Podporuji uzavření této lokality s cílem dát jí větší šanci na přežití. Toto opatření nám zároveň částečně ulehčí dohady o míře devastace sešlapem. Začnou se vracet vzácné rostliny do vyšlapaných míst?

Přestože má naše chráněná oblast ve svém znaku arniku horskou, hostí slavkovské hadce a tím i Křížky několik rostlin ještě vzácnějších než je tato. Skutečným klekotem hadců CHKOSL je endemický rožec kuříčkolistý. Vyhyne-li tato rostlina ve Slavkovském lese, zmizí z botanické mapy světa. Mějme toto stále na paměti a snažme se udělat maximum pro záchranu hadcové květeny ve vší své rozmanitosti a druhové pestrosti. Předějme Křížky dalším generacím co nejméně zchudlé!

NÁZEV HORNÍHO SLAVKOVA

(Ladislav Plachý)

Název Horního Slavkova, jak se průběhem historie uvádí v archivních záznamech a na pečeti:

Slaccowald.....?
Slawcowald.....?
Schlackenwaldens.....1547
Schaccenwald.....1598
Schlackenwalda.....1664
Schlackenwaldensis.....1801
Schlackenwalden.....1803
Schlackenwaldenn.....?
Schlackenwald.....?
Schlageenwald.....?
Schlaggenwald.....1945

ZIMNÍ PŘÍKRMOVÁNÍ A OCHRANA PŘÍRODY

(M. Tréglér)

Nesetkal jsem se s tím poprvé. Zimní příkrmování zvířet! Na tom by nebylo nic špatného, naopak, kdyby... Kdyby ti, co zvířet věnují svou pozornost, ji stejnou měrou věnovali i ostatní přírodě. Pak by jim asi nebylo zatěžko ovoce a zeleninu z krabic vysypat a prázdné krabice odvézt třeba do sběrných surovin nebo je nechat lidem z nejbližší obce na podpal.

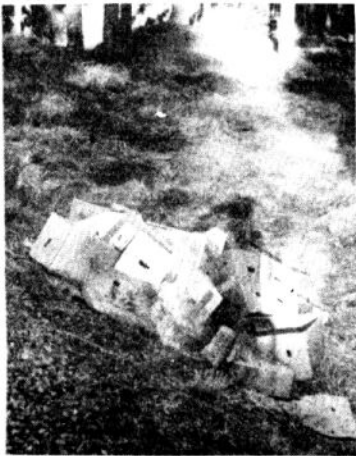
Z území chráněné krajinné oblasti Slavkovský les znám, a to říkám ironicky, dva druhy zimního příkrmování (zatím). U prvního typu

jsou krabice chaoticky zamíchány v hromadě "zelovoc". U druhého typu jsou oba komponenty od sebe pečlivě odděleny, například lesní cestou. Do druhé skupiny patří i způsob příkrmování na snímcích (fotografováno 17.3.1990 na cestě k vojenskému prostoru pod Vlčkem). Na místě, kam byla zásilka vysypána, kvetl v minulosti vřesovec. I když jsou jich dodnes kolem celé koberce, nutí mě to k dalšímu zamyšlení. Neměl by výběr lokality pro příkrmování respektovat ochranu přírody? Neměl by tento výběr být konzultován se správou CHKOSL?

\$\$\$£%

Pojďme si trochu započítat. Jeden keříček vřesovce pleťového je ohodnocen na 200.- Kčs. Vezmeme-li, že jich nevhodným výběrem lokality pro příkrmování bylo zničeno několik desítek. Aplikací zákona o chráněných druzích rostlin a sankcích za jejich zničení, které by "příkrmovatel" zaplatil, by rentabilita takového počinání zajistě klesla. Co na to zúčastněné strany?

A úplně na závěr. Tak kvalitní ovoce a zeleninu, jež jsem před pár lety viděl na místě pod Pluhovým borem, je možno v obchodě zakoupit málokdy a ještě po vystátí předlouhé fronty. Tak trochu těm prasatům závidím.

NETRADIČNÍ 1.MAJ

(Jindřich Horáček)

VÝČET ŠRÁMŮ, KTERÉ KRAJINA za uplynulá léta utrpěla, rozšiřuje i vandalská devastace drobných sakrálních památek. Lidská lhostejnost spjatá se socialistickou industrializací naplnila smutný osud půvabných klenotů obhacujících estetický zážitek vnímavého návštěvníka Slavkovského lesa. Boží muka, kapličky a pomníky - působivá díla vytvořená lidovými umělci, člení a rytmičují přírodní rámec a tak obohacují tvarově i barevně krajinný reliéf. Představují zároveň hluboký morální odkaz minulých generací, hovořící o duchovním i citovém životě starousedlíků. Pozorovatel musí s obdivem hodnotit i výtvarné a řemeslné zpracování starých mistrů kameníků, zedníků, tesařů a štukatérů. Podrobnějším studiem těchto objektů se nám výmluvně otevírá minulost Slavkovského lesa, spjatá s osudy konkrétních osob, rodin i dějinami sídelních celků. Z vlastního umístění stavby lze dále vyčíst trasy bývalých a dnes zaniklých cest, zastavení poutníků při cestě do poutního místa i vymezení hranic pozemků.

VĚTŠINA SPOLUPRACOVNÍKŮ Správy chráněné krajinné oblasti Slavkovský les si od počátku činnosti našeho dobrovolného aktivu uvědomila nenahraditelnou hodnotu popisovaných památek. Boží muka a sochy světců se tak staly vděčným místem objevitelských výprav. První dokumentační materiály nalézáme v archivu Správy v roce 1975. V některých případech se také jedná o poslední průkazný doklad existence, neboť Boží muka mizí dál. Teď již především vinou nových obyvatel obcí, chalupářů a chatařů. Svou sounáležitost s krajem vyjadřují po svém. Opracovaný kámen mizí v základovém zdivu, v lepším případě dekoruje alpinium, či "atraktivně" zpestřuje anglický trávník. Jedinou a poslední možnou záchranou se stávají nezištní nadšenci.

TITO NEZIŠTNÍ NADŠENCI postupně znovu staví a opravují památky volně roztroušené v terénu. Zde ve Slavkovském lese patří absolutorium našemu spolupracovníkovi **JIRÍMU RONČIKOVI**, který bez ohledu na náklady a volný čas zachránil a obnovil zanikající památky v okolí obcí Sítiny a Mnichov. Také náš rozsáhlý ochranný program každoročně pama- toval na obnovu Božích muk. Připomeňme si například Bo- ží muka u Siardovy kaple a Strážště.

POSLEDNÍ TERÉNNÍ ŠKOLENÍ dobrovolného aktivu ved- lo do jižní části chráněné oblasti. Žalostný stav pa- mátek obcí Chotěnov a Sítiny přivedl účastníky k jedinému - stav věci řešícímu rozhod- nutí. Na místě jsme se tak sešli znovu 1. května 1990, kdy po desítkách let byl znovupostaven Lecherův pom- ník z roku 1861 ve Stano- višti. Další dva povalené pomníky jsme vztýčili v obci Chotěnov. Jedná se o bo- hatě ornamentálně zdobený Juhův pomník z roku 1876, kde sošku z výklenku hlav- ní desky jsme již nenašli a Boží muka z roku 1870 věnovaná obcí jejich zem- řelým.

UNIKÁTNÍ OBJEV SE PODA- řil našemu spolupracovníko- vi Vlastimilu Černovskému. Po více jak třiceti letech byl jeho zásluhou znovubje- ven pod hlubokou vrstvou navezené zeminy Dorverův marter z roku 1704 ! Tří- metrový objekt s podstavcem, sloupem a kamenou kapličkou uvádí předváleční autoři (A. GNIRS, Z. WIRTH) jako nejhodnotnější památku obce Stanoviště. Dorverův marter vrátíme po restauraci na pů- vodní místo ke vjezdu do obce.

PŘED VŠEMI, KTERÍ CÍTÍ potřebu návratu historických památek do krajiny Slavkov- ského lesa, stojí nelehký úkol. Úkol, vyžadující zpra- cování evidence stávajícího stavu dochovaných drobných památek. Potom je již třeba jediného - lidských rukou, sloužících ušlechtilému poslání - účtě k dílu předků a obnově sepětí historické archi- tektury s přírodou.

PODĚKOVÁNÍ

ORGANIZÁTOŘI PRVOMÁJOVÉ AKCE " ZÁCHRANA BOŽÍCH MUK" DĚKUJÍ VŠEM ÚČAST- NÍKŮM - DOBROVOLNÝM SPOLUPRACOVNÍKŮM SPRÁVY CHKOSL, OBČANŮM OBCÍ STANOVIŠTĚ A CHOTĚNOV A PRACOVNÍKŮM ČOV MA- RIÁNSKÉ LÁZNĚ ZA OBĚTA- VOU POMOC.

VÝLET NA BÍLÝ KÁMEN (M. Trégler)

ÚPATÍM SLAVKOVSKÉHO lesa vede cesta z Kynžvartu do Úbočí. Možná, že dříve se po ní více chodilo než jezdilo. To nevím. Dnes je tomu spíše naopak. Těžká vojenská technika proměni- la cestu v koridor plný lou- ží a bahna.

PĚKNÉ POČASÍ LÁKÁ K VÝ- letu. Zvolíte-li si k němu právě tuto cestu, je lepší se dívat jen daleko do kraje, nechcete-li si zkazít dobrou náladu. Já sám jsem této rady neuposlechl a tak chci doplnit výlet těm, kteří se zvednutou hlavou připravi- li o "civilizační výdobytky".

CESTOU Z ROZKOPANÉHO kynžvartského náměstí mímám sv. Vavřínce a pak už zatáčím u garáží doprava. Procházka na Bílý kámen začíná. Svah pod domky v ulici Pod strá- ní hostí zajímavý exponát jakéhosi zemědělského stro- je, včetně komparsu rozlič- ných předmětů. Procházím kolem zahrádkářské kolonie a přemýšlím, kde končí za- hrádkářská bouda a začíná chata. Koukám do vzorně upravených záhradek z ces- ty občas lemované něčím ji- ným než podbělem.

PŘICHÁZÍM K RYBNÍČKU s nově upravenou hrází a odtokem. Vpravo se vyjímá areál kynologů. Mezi ním a rybníčkem se vyjímá neupra- vený, odpadem pošpiněný svah. Vytékající potok mímá cestu vedle tabule MĚNV o zákazu skládky. Břehy po- toka za cedulí jsou odpadky okupovány, i když asi star- šího data. Ejhle, cedulka nám moc nepomohla a to se

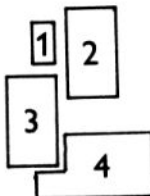
na ní tolik spoléhalo! Jak je to možné?

TATÁŽ SITUACE JE O KOU- sek dál, kde už v rychlém sledu za sebou nabádají ta- bule hned dvě. Ještě, že tam těch tabulí není více. Došel jsem totiž zběžným zhodnoce- ním situace k názoru, že počet odpadků je přímo úměr- ný počtu zákazů. Zní to tro- chu legračně, ale tady to platí téměř ukázkově.

KONEČNĚ JSEM NA OTOČCE malého výletu - na Bílém kameni. U cesty se krčí zdě- ná stvůra, kopeček cihel a jiné zajímavosti. Obrovitý balvan z bílého křemene spí pod zavázkou zeminy a z domácností vyřazených věcí. Jako blaničtí rytíři v srdci bájně hory. Jen jedním okem mrká na svět a čeká na své- ho osvoboditele.

CESTOU ZPÁTKY SE RADEJI dívám po širém okolí a medi- tuji. Totalitní mocí podporova- ný konzumní způsob života poničil náš vztah k přírodě a ke všemu živému. Lidé uzavření do sebe se přesta- li zajímat o věci obecné. Dnes se nám otevírá cesta ke svo- bodě. Neuvědomíme-li si včas své skutečné a objektivní postavení v soustavě člo- věk - příroda, může se stát, že zůstaneme navždy otroky svých vlastních výplodů.

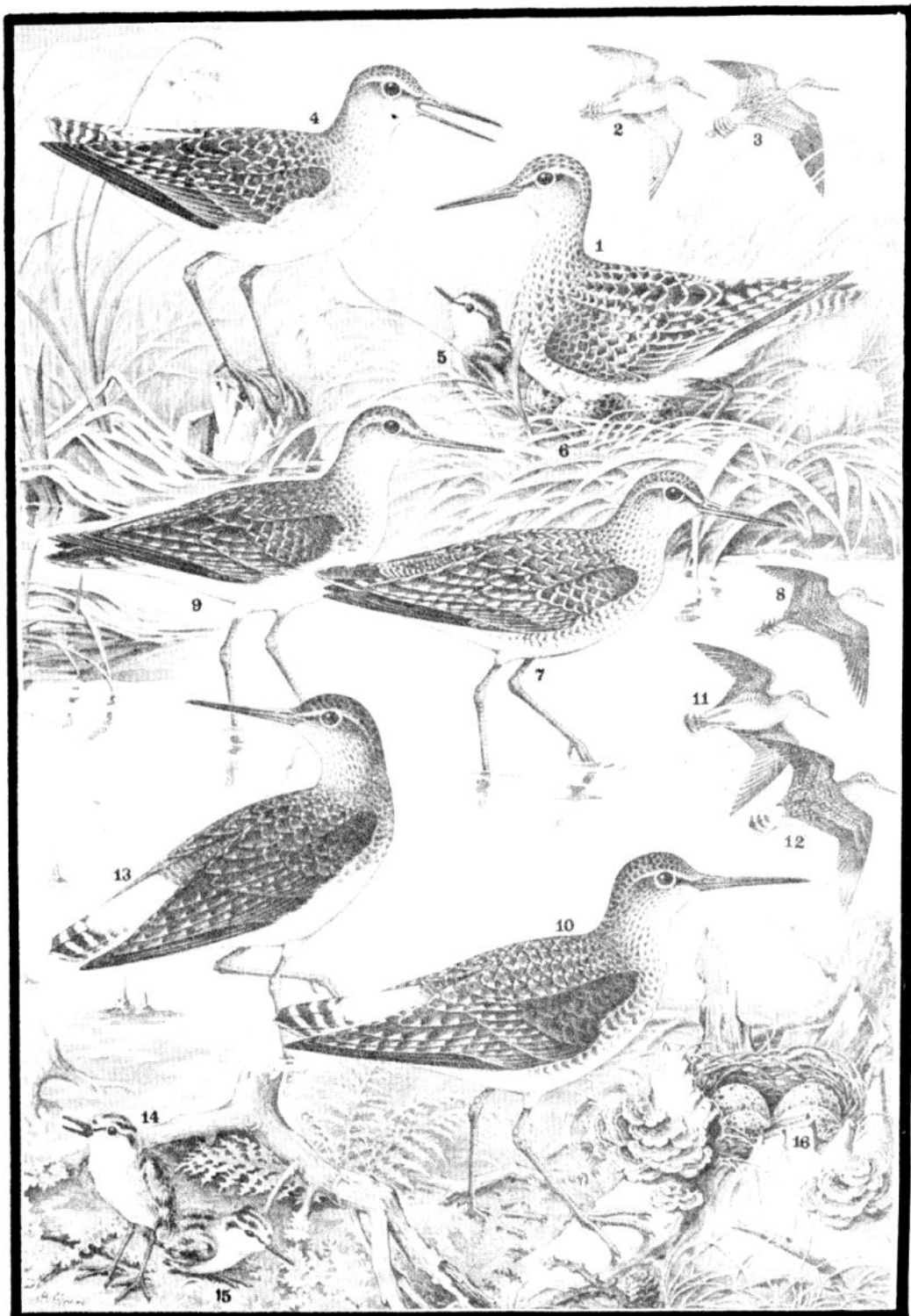

POMNÍK BYL PO DLOUHÁ DESETILETÍ UKRYT POD VELKOU VRSTVOU ZEMINY A TAK "MYCÍ PROCEDŮRA" MU VRÁTILA SKORO PŮVODNÍ PODOBU (obr.1). BOŽÍ MUKA Z ROKU 1870 U CHOTĚNOVA (obr.2). MISTR JIŘÍ RONČÍK PROVÁDÍ POSLEDNÍ ÚPRAVY -LECHERŮV POMNÍK (obr.3). JUHŮV POMNÍK Z ROKU 1876 (obr. 4).

Fotografie: J. HARVÁNEK

VODOUŠ BAHENNÍ (*Tringa glareola*): 1- sameček při hnízdění, 2- samička v době hnízdního klidu, 3- sameček a 4- samička v peří v době klidu, 5- mládě, 6- vejce.

TRINGA SOLITARIA: 7- sameček a samička ve svatebním šatě, 8- sameček a 9- samička v době klidu.

VODOUŠ KROPENATÝ (*Tringa ochropus*): 10- sameček a samička ve svatebním šatě, 11- až 13- sameček a samička v klidu, 14 a 15- mládě, 16- vejce.

VODOUŠ KROPENATÝ

(Tringa ochropus L.)

HNÍZDÍ

VE SLAVKOVSKÉM LESE

ING. DĚTMAR JÄGER

VODOUŠ KROPENATÝ PATŘÍ K MENŠÍM druhům bahňáků, je velikosti drozda. Má charakteristickou vodouší postavu - je štíhlý a má dlouhé nohy a zobák. Ve svatebním šatě je svrchu hnědočerný, drobně bíle skvrnitý (podle toho dostal i druhový název), na prsou je černohnědě stříkaný, jinak je celá spodina bílá. Krátký ocas je světlivě bílý, s třemi až čtyřmi tmavými příčnými páskami. Šat prostý je podobný, celkově však o něco světlejší a matnější. V letu poznáme vodouše kropenatého od velmi podobného vodouše bahenního podle tmavě zbarvené spodiny křídel. Charakteristický je také jeho hlas, který se často ozývá při vyplašení - je to pronikavé "tlui - itit".

SOUVISLÝ HNÍZDNÍ AREÁL VODOUŠE KROPENATÉHO leží v boreálním pásmu palearktické oblasti od Skandinávie až po řeku Kolymu v severovýchodní Sibiři. Naše republika leží již mimo tento areál, nejbližší pravidelná hnízdiště leží severně od našeho státu na území Německa a Polska. V Československu se objevuje pravidelně na tahu, jsou ale známá i ojedinělá hnízdění. Doložená a prokázaná hnízdění v Československu od roku 1972 uvádí HUDEC, ČERNÝ a kol. (1977) - jsou to celkem čtyři případy. První doložené hnízdění je z roku 1935 u Bohdanečského rybníka na Pardubicku. Novější údaje v Čechách shrnul ŽDÁREK (1987) - jsou to opět čtyři prokázaná hnízdění v letech 1981 až 1985. V roce 1986 bylo hnízdění prvně doloženo na okrese Cheb na lokalitě Velký rybník u Skalné (JÄGER, CÍZLER).

NA PROSTŘEDÍ MÁ VODOUŠ KROPENATÝ zcela jiné nároky než většina ostatních vodoušů. Hnízdí totiž většinou na otevřených místech, nýbrž s oblibou vyhledává lesní bažiny, rašeliniště, jezera a řeky obklopené lesy. V němčině je tento druh také pojmenován jako vodouš lesní (Waldwasserläufer).

VE ZPŮSOBU HNÍZDĚNÍ JE VODOUŠ KROPENATÝ v jistém smyslu výjimka. Hnízdí totiž ve většině případů na stromech, používá přitom opuštěných hnízd jiných ptáků, zejména drozdovitých, používá i hnízda vran, sojek, holubů a dokonce i hnízd veverek. Byla ale nalezena hnízda i na zemi nebo na pařezech. Jinak, jak je všeobecně známo, hnízdí bahňáci vesměs na zemi. Je ale pozoruhodné, že první čtyři nalezená hnízda v Československu v letech 1935, 1938 a 1942 se nacházela v trávě na zemi u rybníků. Pouze hnízdo nalezené v roce 1985 bylo na stromě ve starém hnízdě drozda. Vlastnímu

hnízdění předchází nápadný a daleko slyšitelný tok. Ptáci provádějí svatební lety provázené zvukným hlasem nad vrcholky stromů i nad volnými plochami. Hnízdí jedenkrát v roce a začátek snůšky připadá na konec dubna, ale většinou až na květen. Snese obvykle čtyři vejce a doba inkubace trvá 21 až 23 dní. Na vejcích sedí oba partneři. Mláďata zůstávají v hnízdě nanejvýš dva dny po vylíhnutí, potom seskočí na zem, někdy i s desetimetrové výšky. Zpočátku je obvykle vodí oba rodiče, později pak jen sameček.

JE POZORUHODNÉ A JISTĚ I POTĚŠITELNÉ, že v posledních letech bylo doložené hnízdění vodouše kropenatého i na území chráněné krajinné oblasti Slavkovský les. V roce 1982 nalezl M. Kieveg u rybníka Nový, 6 km severovýchodně od Bečova nad Teplou (okres Karlovy Vary) hnízdicí pár. Lokalita se nachází v rozsáhlém komplexu v nadmořské výšce 680 m. Starší les v okolí rybníka Nový je převážně smrkový, podél břehu je podmáčený hustý porost mladých smrků. 22. května 1982 zastihl na této lokalitě dva vzrušeně varující ptáky, kteří vedli ke břehu rybníka tři malá kuřátka, jedno z nich vyfotografoval. Domníval se, že se jedná o vodouše bahenního. Odhalení tohoto případu dopomohla náhoda. V roce 1984 dostal do rukou tři barevné fotografie, pořízené na této lokalitě, zkušený ornitolog ing. Pavel Ždárek, který podle nich a podle zápisků M. Kievega mohl spolehlivě identifikovat (ŽDÁREK 1987).

ZAJÍMAVÉ JSOU I ÚDAJE, KTERÉ UVÁDÍ v knize pozorování CHKO Slavkovský les Udo Schwarz z odborné skupiny ornitologů z NDR. Jsou to opakovaná pozorování vodoušů kropenatých v počtu 1 až 2 ex. v roce 1987 a 1988 u Kladské, vždy koncem dubna. 24. dubna 1988 uvádí dokonce pozorování 1 ex. u Kyselky, projevující známky toku. Sám jsem pozoroval 1 ex. v přeletu nad SPR Tajga u Kladské 2. května 1988.

V ROCE 1989 JSEM OPAKOVANĚ POZOROVAL vodouše kropenatého u Kladské. Pozoruhodné je zejména pozorování 30. května, kdy jsem zastihl jednoho dospělého ptáka uvnitř státní přírodní rezervace Tajga, na jednom z menších rašelinišť, které bylo obklopené vzrostlým smrkovým lesem. Neustále vzrušeně obletoval a ozýval se varovným křikem, občas usedal na větve nebo vrcholky suchých stromů. Jednalo se o typické chování rodiče v období

vodění mláďat. Ty se mi však nepodařilo v nepřehledném a bažinatém terénu nalézt. Na stejném místě jsem 10. června opět pozoroval dospělého ptáka, který obletoval s varovným křikem. Na bažině jsem vyplašil dalšího vodouše, který ihned odletěl bez hlasu mezi blízké smrčky. Je pravděpodobné, že se jednalo o létající mládě. Následně odletěl i dospělý pták a občas bylo slyšet jeho varovný hlas. Přes usilovné hledání jsem další vodouše nenašel, ani nevyplašil. Domnívám se, že lze téměř s jistotou říci, že se v tomto případě jedná o prokázané hnízdění. Státní přírodní rezervace Tajga se nalézá v rozsáhlém komplexu smrkového lesa v nadmořské výšce 800 m, jedná se

o typická vrchovištní rašeliniště s větším podílem borovice blatkv.

PŘESTO, ŽE ŘADA AUTORŮ PÍŠE O VĚRNOSTI těchto bahňáků téměř hnízdišti, jedná se v naší republice většinou o jednorázové zahníždění na určité lokalitě. Pouze u Hlásné Lhoty u Jičína bylo opakovaně zjištěno hnízdění v roce 1983 a 1985 (ŽĐÁ-REK 1987). Ve Slavkovské lese bylo prozatím na dvou lokalitách zjištěno jednorázové zahníždění vodouše kropenatého. Podle dosavadních pozorování lze však předpokládat, že by se zde mohlo jednat i o trvalé hnízdiště, což by v naší republice bylo ojedinělé. Bylo by proto žádoucí věnovat tomuto druhu zvýšenou pozornost.

POŠTMISTŘI v MARIÁNSKÝCH LÁZNÍCH a JEJICH POŠTY

ZDENĚK HUML

VÝVĚSNÍ TABULE Z DOMU SLUNCE (1819-1820) OZNAMUJÍCÍ PŘÍTOMNOST PRVNÍ POŠTY V MARIÁNSKÝCH LÁZNÍCH. TATO VZÁCNÁ VÝVĚSNÍ TABULE JE ULOŽENA V DEPOSITÁŘI MĚSTSKÉHO MUZEA V MAR. LÁZNÍCH.

V DOBĚ, KDY SE ZAČALY PSÁT PRVNÍ řádky o proslulosti Úšovických pramenů, začala v Mariánských Lázních prakticky existovat i pošta. I když zatím formou ústních vzkazů a vzácněji psaných, prostřednictvím kupců, potulných mnichů, studentů, ale i řezníků, kteří chodili pravidelně krajem za obchodem.

SITUACE POKROČILA, KDYŽ SE ZAČALY sjíždět k Úšovickým pramenům různé ekvipáže těch, kteří potřebovali ulevit svým tělesným neduhům. Však je o tom mnoho psáno například v lékařských pojednáních Dr. Nehra. Tehdy se také objevovala další stavení, ve kterých byly možnosti podávat prvé koupele a tím vlastně je možné datovat počátek příštích Mariánských Lázní. S další výstavbou, která rychle pokračovala, jsou již objekty spojeny s jejich jmény, počínaje "Zlatou koulí".

V TĚ DOBĚ SE DOPRAVOU LISTŮ, ZPRÁV a vzkazů již zabývali různí poslové, najatí k přepravě zásilek adresátům. Rozmach Mariánských Lázní (od roku 1808) v té době nabýval na síle a výstavba sama pokračovala úžasným tempem. V této překotné výstavbě se skrývá i vlastní kouzlo města, které bylo postaveno v relativně krátkém čase, takže stavebně převládá krásný secesní sloh. Postaven byl mimo jiné také dům Slunce, jehož majitel I.N. Ingrisch je v letech 1819 - 1820 znám jako první tzv. "poštovní sběrný". Tento titul v té době znamenal čestnou funkci pro toho, kdo ji dobrovolně, bez nároku na odměnu vykonával. Znamenalo to přijímat listy hostů k poštovní dopravě a podobně. Ingrisch měl na vybranou, kam listy odesílat, tedy na kterou poštu. Měl hned dvě. Jedna byla v Plané (nynější Planá u Mariánských Lázní) a druhá byla v Žandově (nynější Dolní Žandov). Protože spádová cesta vedla přes Planou, byla také veškerá pošta tam odvážena. Svědčí o tom také dobová vývěsní tabule, která je jako vzácnost uložena v depozitáři městského muzea.

ROK 1821 PŘINÁŠÍ JIŽ PRVÝ MÍRNÝ POKROK k řádným poštovním službám. Ty se totiž objevují pod označením místa, kde bylo možno podávat listy k další poštovní dopravě. Ono místo mělo název "Comptoir - účtující místo s písařnou". Kde bylo umístěno, se nepodařilo zjistit. Snad to byl dům Fatra. On totiž o rok později, tedy v roce 1822, je dokladován první konkrétní údaj o umístění tak zvané "poštovní přípravný" v nynějším domě Fatra na Goethově náměstí. Vedoucí tohoto poštovního zařízení byl Adolf Rasp. Tenhle přechodný stav existoval až do roku 1824, kdy je poprvé uváděn "c.k. poštovní úřad" i nadále s Adolfem Raspem a ve stejném objektu.

V ROCE 1825 JE V DOLOŽITELNÝCH PODKLADECH uváděn další vývojový typ pro poštovní zařízení a to "c.k. listovní a pojiždná pošta" s přednostou A. Raspem a se sídlem v dnešním objektu Sněžka. Následující léta pošta zůstávala ve stejném objektu, jen poštovní se měnili. V roce 1829 to byl Johan

Adam Michl a hned následující rok to byl Johann Rössler. Ten řídil poštu až do roku 1832, aby v roce 1833 stěhoval poštu do tzv. "Poštovského domu", dnešní objekt Atlantic. Poštmistr Rössler odešel do penze v roce 1835. Funkci po něm převzala výrazná osoba poštovníctví v Mariánských Lázních, poštovní Alois Korbel, který z poslední funkce (i když ne již jako poštovní) odešel do penze až v roce 1886.

ALE VRAŤME SE DO ROKU 1833, KTERÝ byl svědkem probíhající ohromné výstavby v lázeňské části města. Všeestranný rozvoj byl pod pečlivým dohledem c.k. monarchie, která pilně dbala, aby měla dokonalý přehled o tom, jak se již tehdy světově známé lázně rozvíjejí. K tomu zřídila lázeňskou inspekci, složenou ze zástupců inspekce jednak pro záležitosti civilní a jednak pro věci vojenské. Pošta jako taková spadala pod dohled civilní inspekce, kdežto "Telegrafní úřad" zřízený v roce 1856, spadl pod inspekci vojenskou. A když již uvádím zřízení telegrafního úřadu, musím zdůraznit tuto událost pro Mariánské Lázně mimořádného významu. Mariánské Lázně byly totiž napojeny na telegrafní vedení vedené přímo z Vídně a obcházelo přitom i Plzeň! Telegrafní úřad byl umístěn v čp. 58, před desítkou let zbouraný objekt v dnešní Poštovní ulici. Jmenoval se u "Modrého klíče", aby se později přejmenoval na vznešenější název "U zlatého klíče". Pokud se týká onoho telegrafního spojení do Plzně, v mnoha pramenech je uváděno napojení opačné, tedy z Plzně do Mariánských Lázní. Pravdou je však, že bylo budováno z Mariánských Lázní do Plzně dva roky a zahájen provoz byl 13. července 1858. Zde je třeba doplnit údaje tím, že rozhodujícím činitelem té doby v regionu města byl Tepelský klášter. Ten nejen že využíval pokroku pro upevnění svého vlivu v regionu, ale zřídil si navíc i svoje vlastní drátové spojení na své statky, hospodářské objekty, hájenky atd., navíc s možností napojení na státní drátové vedení. Ale to jsme trochu předběhli dobu.

POKUD SE ONĚ CIVILNÍ LÁZEŇSKÉ INSPEKCE týká, je spojena v roce 1837 se jménem Forster, ale hlavně také s tím, že pošta byla pro větší pohodlí korunovaných hlav, monarchů, knížat i vojevůdců, přestěhována do hostinského dvora "Město Weimar" (nynější Kavkaz). Vedením pošty byl pověřen již vzpomínaný A. Korbel.

V CIVILNÍ INSPEKCI SE V DALŠÍCH LETECH střídala jména Grunee, Maržik. Je také logické, že když byla c.k. listovní a pojiždná pošta přemístěna do hostinského dvora "Město Weimar", musel také později i telegrafní úřad následovat. To se také stalo a byl umístěn do křídelní budovy dnešního objektu Sevastopol.

V ROCE 1867 BYL JMENOVÁN L. LEGLER vedením dopravníkové pošty, která nabyla velkého rozsahu. Stejně tak i rozsah soukromých ekvipáží, jejichž počet rostl rok od

roku. Svědčí o tom také budované doplňky u všech pohostinských i lázeňských objektů ve městě. Úroveň všech těchto objektů se měřila nejen výstavností a přepychem uvnitř, ale i tím, kolik měl ten který dům kuchyní, pokojů, ale také kolik měl stání pro koně a přístřešků pro dostavníky.

VE FUNKCÍCH TEDY BYLI AL.KORBEL A L.Legler a to až do roku 1871. Jaké funkce kdo z nich zastával, není dost dobře zjištělné. Je ale víc než pravděpodobné, že Al. Korbel byl již tehdy jakýmsi vrchním poštmistrem a L.Legler jeho zástupcem pro řízení dostavníkové pošty a telegrafu. Rok 1872 přinesl podstatné změny jak v dalším stěhování pošty, tak i ve funkcích poštmistra. Nový poštministr Fortunat Sax přestěhoval poštu do tehdejšího hotelu Neptun (nyní Oradour). A Al.Korbel? Ten se stal vedoucím "Poštovní stanice Mariánské Lázně".

POŠTMISTR FORTUNAT SAX VŠAK VE FUNKCI dlouho nezůstal. Hned následujícího roku, tj.1873 byl vyměněn poštmistrem L.Leglerem. Změnilo se i místo telegrafního úřadu.Ten se přestěhoval do objektu "Hungaria", dnešní Kyjev (Čechova ulice). Nastal klid až do roku 1878, kdy došlo opět ke změně poštmistra, kterým se stal František Heufler. Pošta zůstala na svém místě. Poštovní stanice opustila dvůr hotelu "Město Weimar" a přestěhovala se do zadních traktů - dvora již také hotelu Stern (nyní Hvězda).

ZÁSADNÍ ZMĚNA VŠAK NASTALA PŘESTĚHOVÁNÍM telegrafního úřadu na radnici.Je pravděpodobné, že se tak stalo již za vedení nově jmenovaného c.k.telegrafisty Pascutiho. Oficiálně převzal řízení v roce 1880. Tato událost - přestěhování telegrafního úřadu do prostor radnice je totiž začátkem výrazného zásahu radních města do dalšího vývoje pošty ve městě. Zřejmě se zde již začíná projevat vliv důkladnosti vzrůstající se c.k. administrativy s cílem, mít jak poštu, tak i telegraf hezky blízko, tak říkajíc pod palcem. A to se také v plném rozsahu o několik let později stalo. Mezitím došlo v roce 1878 ke změně poštmistra Leglera, kterého nahradil František Heufler.

ROK 1882 BYL ONÍM ROKEM ZÁSADNÍCH změn a byl zřejmě odezvou na střet mezi městem a lázeňstvím. V tomto roce nastoupil do funkce poštmistra A.Wagner a pošta se stěhuje na radnici. Zatím jen do přízemních prostor. Ale i poštovní stanice s Al.Korbelem zanevřela na lázeňskou část města a přestěhovala se do "Poštovního dvora" u Šanova. Nyní rozsáhlý dvůr u čp.275 - dům "Letná". Různé přístřešky pro bývalá stání poštovních koní, seníky a další zařízení jsou dodnes patrné a jsou svědectvím o rozsahu dostavníkové éry tehdejších let. I přesto, že musíme vzít v úvahu pravděpodobné pozdější zásahy do uspořádání dvora zasilatelskou firmou M.Riedl, která zde měla později své sídlo. Alois Korbel zůstal jako vedoucí poštovní stanice věrný až do jejího zániku v roce 1886, kdy končí poslední zprávy o poštovních dostavnících. Tehdy již zde

existovala železnice a pokrok se zastavit nedá. Zůstaly dozajista ještě přetrvávající soukromé dostavníky a početné fiakrové pojiždky po městě a okolí. I když nebyly zrovna laciné. Jízdy to však byly velice romantické a vedly do krásné přírody, ale i do řady výletních restaurací a kaváren.

WAGNERA V ROCE 1883 NAHRADIL J.V. KRÁTKÝ, který byl následujícího roku jmenován prvním přednostou c.k.poštovního a telegrafního úřadu. Druhým přednostou se stal dřívější vedoucí telegrafního úřadu Pascuti. Tato sestava ve vedení pošty zůstala nezměněna až do roku 1891. V roce 1892 byli oba nahrazeni jedním přednostou Guidem Petridesem, který zůstal ve funkci až do roku 1905. To již pošta zabírala podstatnou část radnice.

VÝSTAVBA MĚSTA NA ŠANOVĚ SI VŠAK vyžádala otevření pobočné pošty, která byla pod číslem 3 umístěna do prostor nynějšího obchodu s klenoty na rohu nynější Hlavní třídy a Máchovy ulice. To bylo v roce 1904. O dva roky dříve byla otevřena pošta s telegrafní službou na nádraží. To byla pošta dvě. V roce 1906 nastoupil do funkce přednosty Albrecht Wagner, který zřejmě jako zkušený poštministr pomáhal k tomu, aby pošta byla tam, kde jí bylo nejvíce zapotřebí. Zda to bylo z jeho podnětu jsem nikde nezjistil, ale skutečností je, že přes všechny potíže a překážky stavěné do cesty tomuto záměru, byly schváleny plány i ředitelstvím pošt a to na přestěhování Hlavní pošty do prostor hotelu "Rudolfshof" v Poštovní ulici čp.160.

Tedy tam, kde je až dosud. Přestěhována byla c.k.pošta v celém rozsahu, tedy jak poštovní provoz, tak i telegrafní úřad i s již telefonní ústřednou. Jednání a získání souhlasu radních nebylo zdaleka jednoduchou záležitostí. Přemístění bylo kritizováno také místním tiskem, který ve svých protestech byl značně nevybíravý.

POŠTMISTR ALBRECHT WAGNER TEDY POŠTU přestěhoval, ale v roce 1914 již v čele pošty nestál. Poštmistrem v letech 1914 až 1917 se stal Eduard Nemethy. V roce 1918 byl jmenován prozatímním poštmistrem Wilhelm Theml. V roce 1919 až 1921 to byl pak Karel Glückselig.

ROK 1930 BYL ZAČÁTKEM, ALE I NESLAVNÝM koncem poštmistra Františka Šinky. Po jeho odvolání byl poštmistrem jmenován Adolf Breyl, který ve funkci zůstal do roku 1936. Od roku 1937 byl již ředitelem poštovního úřadu Jaroslav Chlumecký, který v pohnutém roce 1938 předal vedení úřadu svému náměstkovi J.Sokolovi. Ten vytrval ve funkci až do hanebné mnichovské zrady a předal úřad nacistovi Hansi Stichovi. Z doby okupace jsem nenašel jediné řádky o tom, jak a kým byla pošta vlastně vedena.

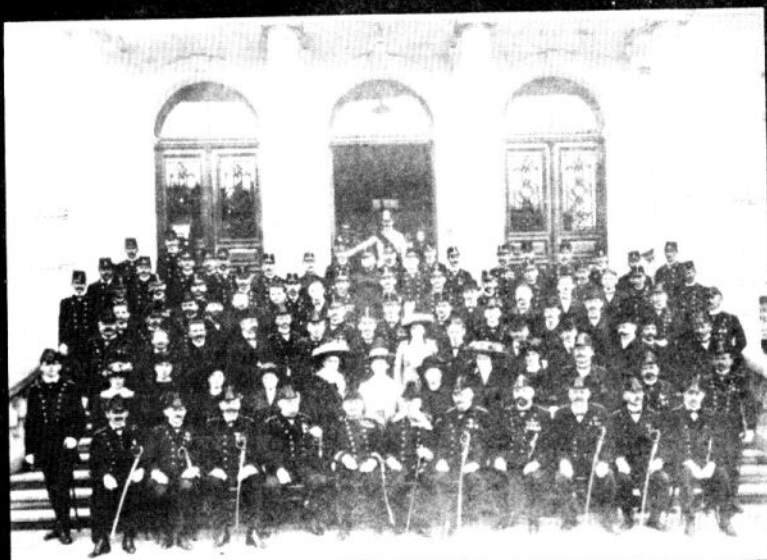
V ROCE 1945 PŘEVZAL VEDENÍ POŠTY TAJEMNÍK Josef Aschenbrenner a to 21.května 1945. Stalo se tak z pověření Revolučního národního výboru v Plzni a Revoluční závodní

DOBOVÉ FOTOGRAFIE
ÚŘEDNÍKŮ POŠTY V
MARIÁNSKÝCH LÁZNÍCH

1901

1913

1922

radu pošty Plzeň 1. Spolu s ním obdrželo dekrety také dalších jeho čtrnáct spolupracovníků. Asi o dva měsíce později téhož roku převzal vedení pošty ředitel Rudolf Pelcman, který přišel se skupinou poštovních pracovníků z Loun. Dekrety obdrželi od krajského inspektorátu v Karlových Varech.

OSTATNÍ POŠTY ZŮSTALY VE SVÝCH POČÁTCÍCH v roce 1945 neobsazeny. Pošta Mariánské Lázně 3 byla z uváděných prostor /roh hlavní třídy a Máchovy ulice/ ještě zřejmě před válečnými lety přemístěna do domu "Mentone" a to do prostor, kde je nyní klub důchodců. Tento úřad jsme záměrně po válce neotvírali a také neuvedli do provozu. Bylo tomu tak proto, že američané si v jeho prostorách zřídili středisko profylaxe pohlavních chorob pro své vojáky rozmístěné v západních Čechách. A tak jsme raději pozůstatky stejně poničeného zařízení pošty spálili na skládce.

POŠTOVNÍ ÚŘAD MARIÁNSKÉ LÁZNĚ 2 - nádraží, byl v průběhu roku 1945 uveden do provozu Bohumírem Hosmanem, po něm pak byl vedoucím Eduard Richter. Na této poště však docházelo k častým změnám ve funkcích.

POŠTOVNÍ ÚŘAD MARIÁNSKÉ LÁZNĚ 3 BYL znovu uveden v život na kolonádě a to v nynějších prostorách určených pro přípravu hudebníků. Provoz byl omezen na listovní a telegrafní provoz. Prvním vedoucím byl František Čančík. V šedesátých letech byla tato pošta přemístěna do přízemí lázeňského domu Krym, kde byla plně využita a doznala značný rozmach svých služeb. Pro ideální polohu byla také do prostor této pošty přemístěna služba Pofis. Vedoucím pošty Mariánské Lázně 3 se stal Josef Dick a vedoucím Pofisu pak Oldřich Fryc.

ŘEDITELEM POŠTY MARIÁNSKÉ LÁZNĚ 1 byl ve funkci až do roku 1960 do doby odchodu do důchodu již jmenovaný F. Čančík. Funkci po něm převzal jeho náměstek Zdeněk Huml, který úřad vedl až do roku 1973, kdy odešel do invalidního důchodu. Téhož roku funkci převzal Bohumil Čejka.

PRO ÚPLNOST JE NUTNÉ UVÉST VÝSTAVBU nové telekomunikační budovy ve Dvořákově ulici v roce 1962, která je určena výlučně pro telekomunikační provoz. Ještě si uvědomuji, že by vyprávení nebylo úplné, kdyby nebylo uvedeno, že pro Úšovice byla otevřena pošta Mariánské Lázně 4 a to na Palacké třídě čp.187. Při výstavbě nového sídliště v Úšovicích bylo pamatováno na zřízení nové pošty a tak ona stará byla přemístěna do centrálního objektu areálu Luna. Bohužel však plánovaná náplň jejích služeb nebyla až dosud plně uskutečněna a zůstává stále na okraji svých možností v centru největšího dosídlení města. Vedoucí je poštmistrová M. Štroblová, podle nového značení - vedoucí pošty. Od zřízení této moderní pošty rozvoj poštovních služeb stagnuje.

KNIHA STÍŽNOSTÍ POŠTOVNÍ STANICE V MARIÁNSKÝCH LÁZNÍCH (ROK 1839)

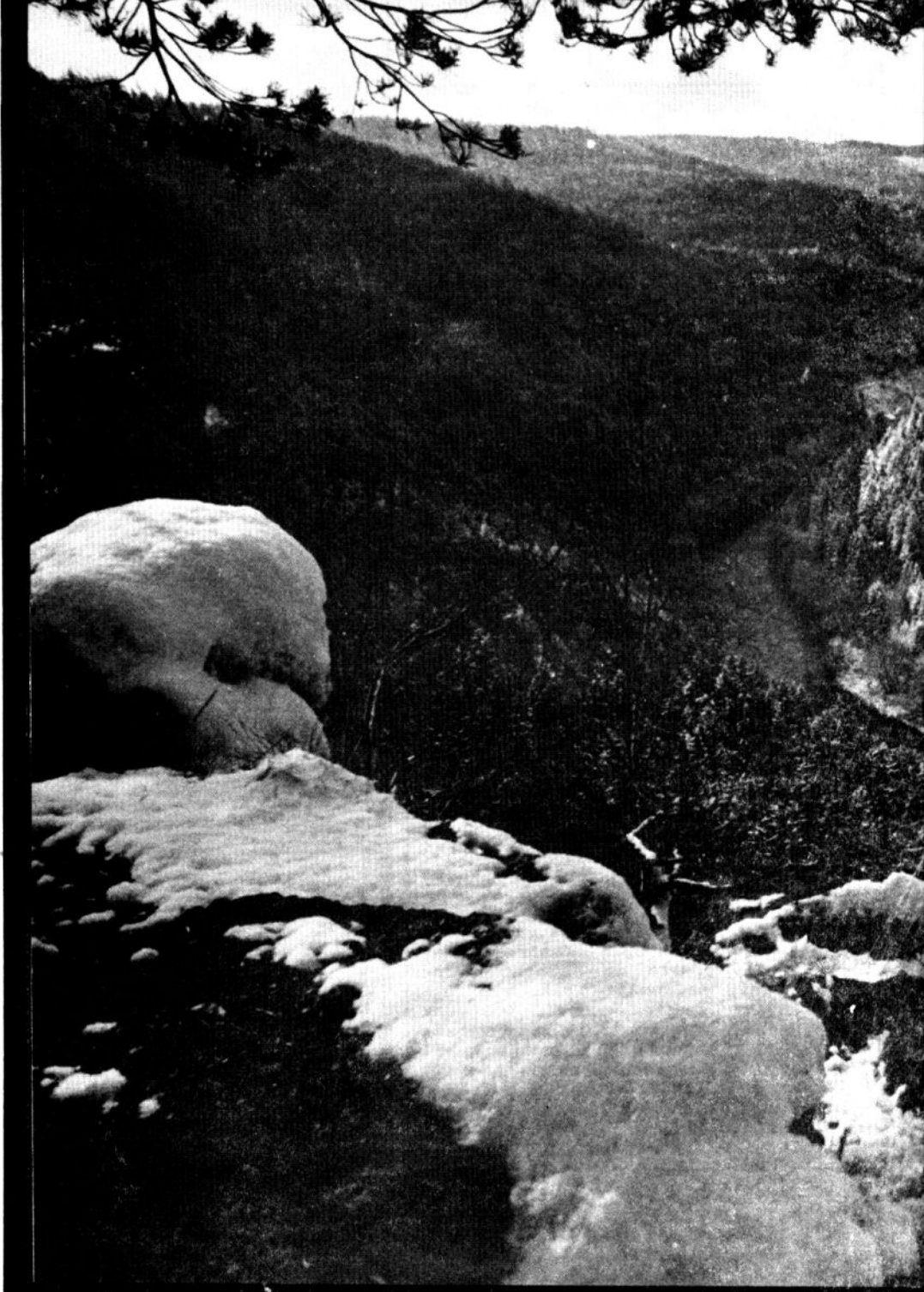
U ROKU 1839 A TO U 8.KVĚTNA SE TROCHU pozdržíme. Toho roku totiž c.k. vrchní poštovní správa v Praze zřídila v Mariánských Lázních poštovní stanici. Předkládáme vám doklad /viz fotografie/, kterým ji nejen nařizuje, ale i ukládá patřičné povinnosti. Pro představu čtenáře nejdříve její popis. Jednalo se o knihu sešitové podoby, má třináct listů formátu 19,5 x 24,5 cm. Listy jsou sešity černožlutým motouzem. Vše je uloženo v deskách tvrdého hnědého kartonu. Oba konce motouzu jsou asi o 13 cm delší než prošívání listy a jsou vlepeny mezi dvě papírové pečete. Ty tvoří čtverečky pergamenového papíru o velikosti 5 x 5 cm a s vytlačeným obtiskem kulaté pečete s textem: "C.k. česká vrchní poštovní správa" (pochopitelně v němčině). Na některých místech listů i desek byla kniha poškozena, listy byly začernalé, proto uvedená fotokopie je místy načernalá. Příčina je až příliš prostá. Kniha byla k dispozici v čekárně pro cestující a byla zavěšena v bezprostřední blízkosti kamen. Na titulní straně knihy je v úvodu uvedeno poučení, jak má cestující svojí stížnost napsat. V dalším je pak citace Poštovského úřadu, že poštovní stanice je povinna mít k dispozici deset služebně schopných koní, dále dva kryté a jednu otevřenou kolesku. Popis pod těmito údaji je čitelný jako "Bahr". Pod jeho podpisem následuje další zápis psaný v roce 1845, podle kterého je pro sezónní důvody nutné zvýšit počet koní na šestnáct. Tak se také stalo dne 24.ledna 1845. Jinak poštovní stanice zajišťovala ubytování a stravování cestujících.

POKUD SE ZÁPISŮ DO KNIHY STÍŽNOSTÍ týká, první je zaznamenán až 5.7.1843, poslední pak ze dne 24.9.1872. Celkem je uvedeno čtrnáct stížností. Jejich obsah je různý. Jen namátkou alespoň některé z nich. Například: "Nedůstojná jízda z Bečova v přeplněném dostavníku, takže nebylo možné zavřít okna a dveře." Nebo: "Odjezd dostavníku bez dání znamení, takže tři cestující zůstali zpět. Zavinil vše conducteur Rhatschek. Netroubil, netroubil!" "Neosvětlená čekárna, případně i uzavřená." "Nepřipravená objednaná Extrapošta, ale i separátní vůz."

KRÁSNOU STÍŽNOST NAPSAL Dr.C.LOHNER z Plzně. Uvedl, že přijel s poštou do Stříbra, kde bylo obvyklé zdržení asi půl hodiny. Šel si proto do na-proti ležícího hostince vypít sklenku

ABY BYL POPIS KNIHY ÚPLNÝ, JE TŘEBA uvést i to jak byla kontrolována. Je s podivem, že do jednoho týdne po napsání stížnosti již zde byl kontrolující orgán vrchní poštovní správy a na důkaz kontroly bylo vepsáno "vidi" a jméno onoho orgánu např. "Richter", "Heinisch" nebo "Bartl" atd. Od roku 1852 a to 13.července tito kontroloři s důrazem uváděli změnu, místo správy = "c.k.poštovní ředitelství v Praze".Finis.

Kniha stížností poštovní
stanice Mariánské Lázně
z roku 1839. Titulní stránka
s papírovou pečeti "C.k.
česká vrchní poštovní sprá-
va" (snímek nahoře). Pověst-
ný zápis pana Trojánka
v této knize stížností (sní-
mek dole).

CHRÁNĚNÁ KRAJINNÁ OBLAST SLAVKOVSKÝ LES: Ohyb Ohře pod Vysokým hřbetem.
Severní hranice CHKOSL. Foto: ing. Stanislav Wieser

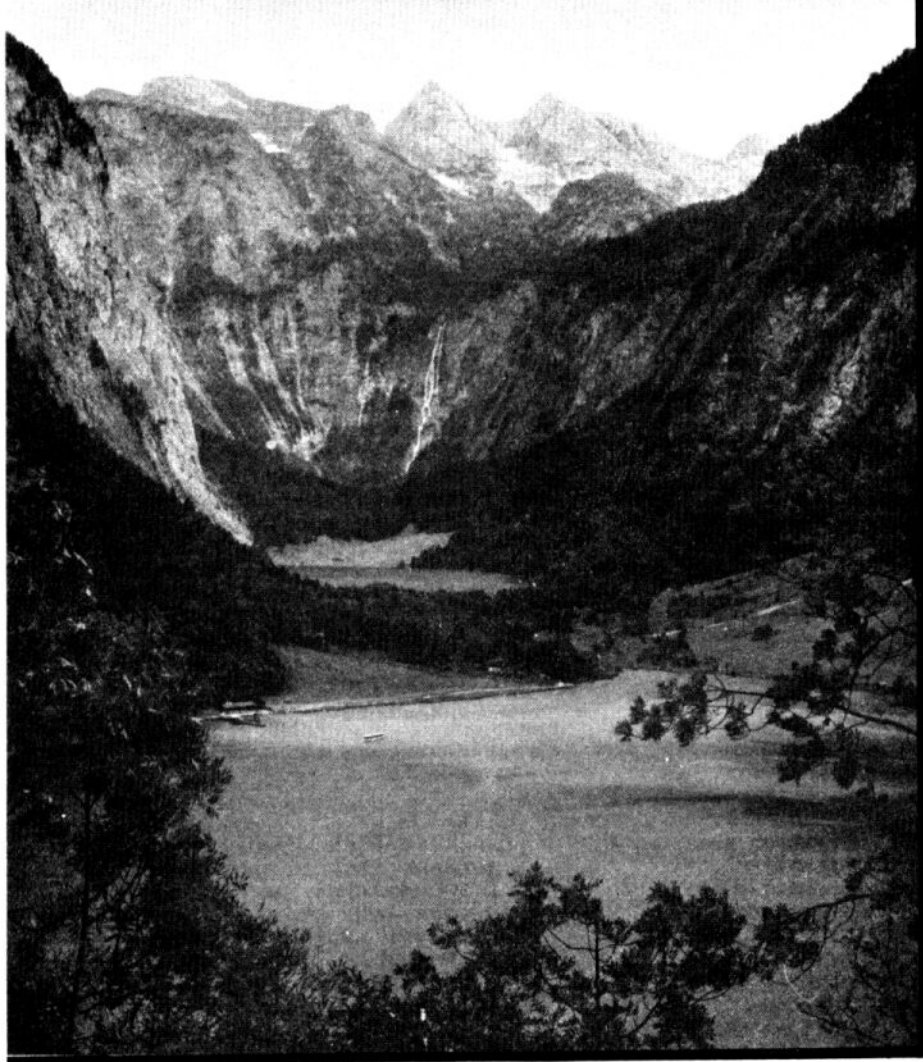
Chráněné krajinné oblasti jsou nejrozsáhlejší chráněná území u nás. Ochrana je zde však mnohem mírnější, neboť v těchto oblastech převládá normální hospodářský život. Není vyloučena ani výstavba, jistá průmyslová a zemědělská činnost. Důležité je hlavně to, aby se zachoval původní ráz území, na jehož vzniku se podílely nejen přírodní podmínky, ale i činnost člověka, což bylo v minulosti v rovnováze

a souladu. Chráněné krajinné oblasti jsou zvláště vhodné pro rekreační využití, zejména pro turistiku.

Všichni teoreticky uznáváme, že ochrana životního prostředí a přírody je nutná. Až to všichni uznáme i prakticky, přestane být ochrana přírody svízelným problémem a stane se záležitostí snadnou a radostnou. Ale do toho nám ještě hodně chybí.

(Helena Kholová: Naše přírodní ráje, edice Kotva, Praha 1980)

ZÁVĚR LEDOVCOVÉHO
ÚDOLÍ S HLADINAMI
KÖNIGSSEE A OBERSEE,
NA OBZORU UPROSTŘED
GR. TEUFELSHORN
(2.363m).

NP BERCHTESGADEN

foto: RNDr. D. TUROŇOVÁ

ing. STANISLAV
WIESER

NP BERCHTESGADEN

POČÁTKEM ČERVENCE 1989 JSME PROCHÁZELI cestami v Alpském parku. V té době byly uzavřeny další turistické cesty v Tatranském národním parku pro neúnosný nával návštěvníků. My jsme na vzorně upravených stezkách potkávali počet návštěvníků nepřiměřeně malý k atraktivitě míst - soudě našima očima. Přitom tlak cestovního a sportovního ruchu v Národním parku Berchtesgaden patří vedle přemnožené zvěře k nejzávažnějším devastacím vlivům na tamnější přírodu. Kyselé deště jsou registrovány, ale zatím na vápencových půdách nedochází k viditelnému poškození lesů.

S PROBLEMATIKOU A ZPŮSOBY OCHRANĚ PRÁCE v tomto druhém národním parku v Německu jsme měli příležitost seznámit se podrobněji než při běžné turistické cestě.

Z INFORMAČNÍCH LETÁKŮ, BROŽŮREK a audiovizuálních pořadů, které jsou stejně jako výstavy ve střediscích parku zdarma, lze získat základní poznatky. Dvě dosud vydané knihy a další obsáhlejší tiskoviny

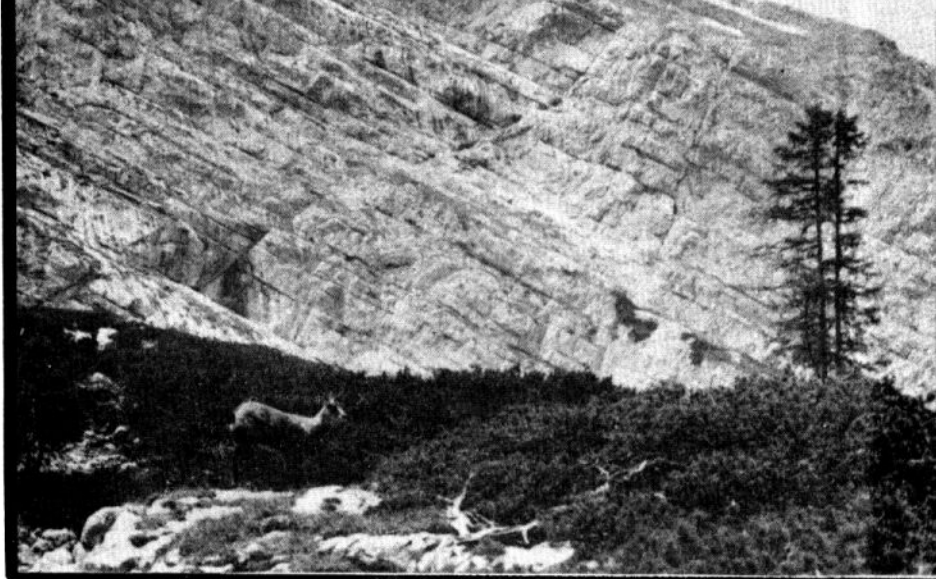
s odborně fundovanými příspěvky jsou pro naše turisty cenově nepřiměřené.

V JIHOVÝCHODNÍM VÝBĚŽKU BAVORSKA, v sousedství rakouského Salzburgu, je Berchtesgadenská kotlina s postranními údolními a horskými masívy. Tato kdysi samostatná země bývala klášterním majetkem a knížecí, resp. královskou honitbou, která ležela v její jižní části s jezerem Königssee, ohraničena vůči Rakousku hřebenem Steinernes Meer. Zde byl rozhodnutím bavorské vlády z 8. července 1978 založen národní park o rozloze 210 km². Stále obnovované oplocení na hranicích bývalé obory slouží parku dodnes - proti příchodu zvěře zvenčí. Ochranné pásmo v severní části Berchtesgadenska má rozlohu 250 km² a celek obou území o ploše 460 km² je pojmenován Alpský park.

OBE ČÁSTI ALPSKÉHO PARKU SE VZÁJEMNĚ liší způsobem osídlení a využití. Jižní část s vápencovými masívy Watzmannu (2.713m) a Hochkalteru (2.607 m) a s jezery v ledovcových údolích je symbolicky dvěma štíty a údolními znázorněna ve znaku

KAMZÍK VE WATZMANNKARU
/STĚNA S VÁPENCOVÝMI
SEDIMENTY NAKLONĚNÝMI
PŘI ALPINSKÉM
VRÁSNĚNÍ).

foto: RNDr. D. TUROŇOVÁ

Národního parku Berchtesgaden. Do dvou modrých kosočtverců jsou ve spodní části znaku vklíněny tři zelené trojúhelníky, které symbolizují horské lesy. V této části parku není žádné trvalé osídlení, ani jím neprochází silniční komunikace. Síť dobře udržovaných značených cest pro veřejnost je dlouhá 190 km a je vybavena turistickými chatami pro občerstvení i přenocování.

OKROTICE ČERVENÁ
U KÖNIGSSEE.

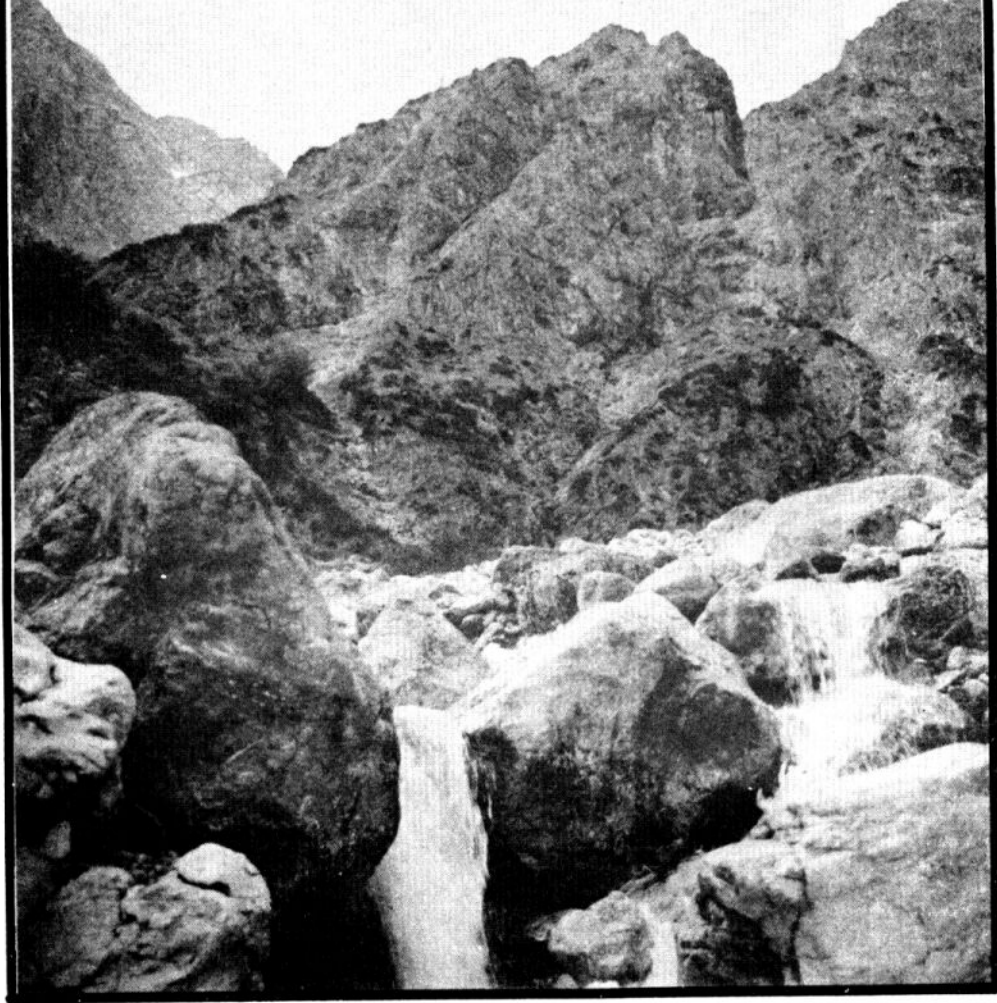
foto: RNDr. D. TUROŇOVÁ

SEVERNÍ ČÁST, ZVANÁ PŘEDPOLÍ (Vorfeld), nemá již vysokohorský charakter. Je v ní soustředěno ubytovací a komunikační zařízení se všemi ostatními službami návštěvníkům i trvalým obyvatelům, mezi nimiž jsou i zemědělci. Ti udržují stáda na pastvinách i sečené louky, které nesmí ztratit ráz typického biotopu

ŽELEZNIČNÍ TRATĚ VEDE AŽ DO MĚSTA Berchtesgadenu, které neblaze proslulo za Hitlerovy éry jeho sídlem na Kehlsteinu (1.837m). V dnešním rušném letovisku pod touto jinak nenápadnou horou je sídlo správy NP BERCHTESGADEN.

SPRÁVA MÁ 65 PROFESIONÁLNÍCH PRACOVNÍKŮ, z nichž asi 30 je zaměstnanci lesní správy, která je financována ministerstvem zemědělství. Zbývající nadpoloviční část tvoří zaměstnanci ministerstva vnitra. Řízení národního parku jako celku však spadá do pravomoci ministerstva pro životní prostředí. Složitost, která je pro naše poměry v tomto popisu nepostížitelná, dokresluje už jen to, že okolí jezera Königssee patří pod samostatnou finanční správu v pravomoci ministerstva financí. Manuální práce pro chod a dobrý stav parku zajišťuje z uvedeného počtu asi 40 pracovníků a další jsou podle potřeby nájímáni na smlouvy. Krátkodobými i trvalými pracovními smlouvami ve vedlejších pracovních poměrech zajišťuje správa parku i vědeckovýzkumné práce. Spolupracují s univerzitami v Mnichově, v Braunschweigu,

V LEDOVCOVÉM KARU
POD VÝCHODNÍ STĚNOU
WATZMANNU
(N. P. BERCHTESGADEN) .

foto: RNDr. D. TUROŇOVÁ

Göttingenu i jinde. V době našeho pobytu dokončoval svojí smluvní práci na výzkumu avifauny původem český ornitolog, jinak zaměstnanec lesního úřadu v Mnichově. I my jsme byli jako zahraniční účastníci přivítáni na hydrologické exkurzi do údolí potoka Wimbach. V této důležité pramenné oblasti je klimatologická stanice. K referátům předneseným v terénu dostal každý účastník tištěný sylabus. Byli pozváni i starostové obcí, pro které je oblast vodohospodářsky důležitá. Výzkumný program pro vhodná realizační opatření zajišťuje univerzita v Braunschweigu. Jiný program je zaměřen na ochranu půd proti erozi. Jinak správa spolupracuje s chovnými stanicemi pro introdukci vhodných druhů šelem. Úspěšně byli vysazeni supi a rysy. Ředitel parku, pan Dr. H. Zierl, který nás ochotně provázel a poskytnul nám ubytování ve výzkumné stanici parku, poznamenal žertem, abychom příště přivezli z ostravské ZOO rysa. Vlka ať zatím nevozíme, že stejně jako u medvěda zatím nenacházejí pochopení pro znovuzavedení těchto šelem.

PARK MÁ DVĚ INFORMAČNÍ STŘEDISKA (na Správě v Berchtesgadenu a v obci Königssee v bývalé nádražní budově). Za

své důležité poslání považuje výchovnou práci a usměrňování návštěvnosti. Skutečně mnohým návštěvníkům stačí procházka po vzorně upravených a komfortních letoviscích, nebo výjezd lanovkou na Jenner (1.874m) s úžasným rozhledem, v zimě navíc s vybaveným lyžařským územím na hranici Předpolí.

NA ZAČÁTKU ČERVENCE JSME NAŠLI DESÍTKY jarních a časně letních květů. Za nejúžasnější místo lze považovat porosty na náplavech Eisbachu jižně od osady St. Bartholomä. Tam jsou spolu hajní a vysokehorské druhy. Napočítali jsme jich jen při pěšině podle jezera 36 druhů v květu - jen těch, které u nás patří ke chráněným nebo silně ohroženým druhům.

PŘESTOŽE JSME VIDĚLI VÍC, NEŽ JSME čekali, nenašli jsme tmnější endemit *Saxifraga burseriana*. To by mohl být jeden z důvodů, proč se vrátit. Z Berchtesgadenu stoupat na Steinernes Meer a hledat. Je tolik míst, kde pod záminkou nalézání květů je možné nacházet svět jejich a nás.

POMNÍKY, KTERÉ PŘETRVALY

LIDSKÁ TOUHA PO ZVĚČNĚNÍ NA ZEMI je prastará. Jedním z výrazů mnohého snažení jsou pomníky. Posláním pomníků je však zcela obecně připomínání toho, co bylo. Proto jejich osudy trpí stejnou pomstou jako osudy lidské. Nejčastěji proto, že v daném čase ten, kdo vládne mocí nad pomníkem, nechce připomínat sobě či jiným, co bylo. Neživý pomník, byť postavený z odolného kamene, lze zničit dokonce snadněji než živé pamětníky. Přesto většina pomníků trvá déle než pamětníci - pochopitelně.

MYSLÍM, ŽE NAŠE ZEMĚ VE VŠECH DOBÁCH proslula ničením pomníků a pamětníků. Za skromnou připomínku stojí několik památníků v zájmovém území chráněné krajinné oblasti Slavkovský les, které přetrvaly časy zloby i zapomnění.

NA POMNÍKY PADLÝCH V PRVNÍ SVĚTOVÉ válce jsme vzpomněli na stránkách Arniky č.21 k 70.výročí konce války, která pro svojí hrůznost nebyla považována za první, ale za jedinou světovou válku. Tu druhou rozpoutal národ, jehož jména potom

PAMÁTNÍK SLAVNOSTNÍ PŘÍSAHY MEZI HRUŠKOVOU A TRÍDOMÍM. V POZADÍ VRCH KRUDUM (STAV V R.1980)

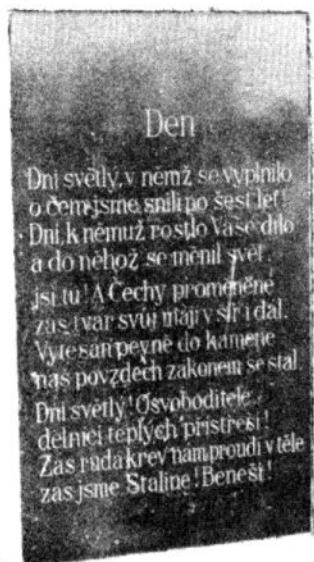
Text na pomníku: Na tomto místě v den narození naší republiky Dr.Ed.Beneše složili vojáci náhradní zálohy slavnostní přísahu na historický prapor slavné divize gen.Svobody. Po staletích zazněl v těchto místech poprvé český válečný chorál Kdož jste boží bojovníci a čsl.státní hymna. Na památku přísahy a k počtě padlých hraničářů z r.1938 postavili vojáci osvobozené republiky. 28.V.léta Páně 1947

Opraveno 1972

měla zmizet ze všech pomníků. Bylo to v době, kdy jsme se ve škole učili, že Němec se píše s malým n.

MNOHÉ Z PAMÁTNÍKŮ PADLÝM V 1.SV. válce byly přeměněny po odstranění jmen prostě na pomníky padlých, anebo jen těch padlých v 2.světové válce. K takovým patří památník v Bečově nad Teplou a svým způsobem i v Mrázově. Bečovský voják má u nohy ještě rakouskou přilbu. Ač je pod ním český lev již bez korunky, pomínula i jeho aktuálnost. Naštěstí oba přetrvali. Původ mrázovského pomníku lze jen tušit, zatímco žaseme nad jeho textem. Zůstalo v něm jméno našeho prezidenta Beneše v paradoxním spojení s nejzločinnějším diktátorem novověku.

Text a fotografie: ing.STANISLAV WIESER

fotografie nahoře: MRÁZOV - PAMÁTNÍK
NA VÁLEČNÁ LÉTA 1939-1945. NA DESCE
JSOU VERŠE JOSEFA HORY.

fotografie vpravo dole: SVĚRÁZNĚ PO-
JEDNANÝ STÁTNÍ ZNAK NA PAMÁTNÍKU PAD-
LÝM VE SVĚTOVÝCH VÁLKÁCH (BEČOV n.T.)

VOBDOBÍ PŘIKÁZANÉHO ZAPOMNĚNÍ NA-
ších nedělnických prezidentů nastal
čas, kdy bylo nebezpečné připomínat
hrdiny druhé světové války, pokud byli ze
Západu nebo na této frontě bojovali. Proto by
bylo zajímavé dozvědět se od pamětníků, zda-
li tu dobu předcházelo postavení kříže ame-
rickým letcům pod Dražovským vrchem. Ostat-
ně ke svědkům těchto událostí se obrací ve
článku "Morituri te salutant 1945-1990" Dr. S.
Burachovič.

AČKOLIV SVÉHO ČASU BYLO VELMI PŘÍ-
nosné informovat o vojácích z východ-
ní fronty, uvedu i na příkladu k nim
vztažené památky rozpornost našich politic-
kých - řeknu až charakterizujících přístupů.
Nebylo vhodné přes cenzuru publikačně pro-
pagovat památník přísahy, protože na něm
text zní:

*Na tomto místě v den narozenin presidenta
republiky Dr. Edvarda Beneše složili vojáci
náhradní zálohy slavnostní přísahu na histo-
rický prapor slavné divize generála Svobody.*

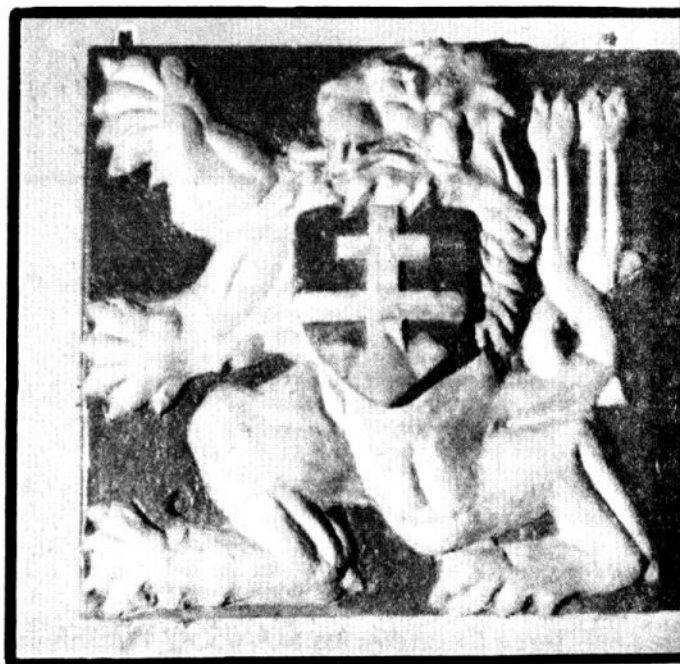
*Po staletích zazněl v těchto místech po
prvé český válečný chorál Kdož jste boží bo-
jovníci a čsl. státní hymna.*

*Na památku přísahy a k počtě padlých hra-
mičářů z roku 1938 postavili vojáci osvoboze-
né republiky. 28. V. léta Páně 1947*

Opraveno 1972

PŮSOBNÍ ARMÁDNÍHO GENERÁLA L.
Svobody v kritickém únoru 1948 vůči
prezidentu republiky, tehdy aspoň
zdánlivě suverénní, je nepatřičné zde hodno-
tit. Snad i pro zbožnost, se kterou bylo zaz-
naménáno datum zřízení, přetrval tento pom-
ník. Ten, ani kterýkoliv jiný pomník by ně-
měl být ničen jen proto, že ve chvíli nahlíže-
ní na něj panuje jiný názor než motivující je-
ho zřízení "NA VĚČNOU PAMĚŤ!"

POUČENÍ NENÍ NOVÉ, ALE VĚČNĚ ZAPO-
mínané: Po uvážlivém i neuvážlivém
ničení pomníků by mělo následovat jen
uvážlivé jednání - i v rozhodování o stavbě
příštích pomníků.

SITUACE 25.3.1990
U POMNÍČKU DVOU
PADLÝCH AMERICKÝCH
PILOTŮ ZÁPADNĚ OD
DRAŽOVSKÉHO VRCHU
/foto:ing.S.Wieser/

MORITURI TE SALUTANT

1945
1990

PhDr. STANISLAV BURACHOVČ

HLÍNA KARLOVARSKÉ KRAJINY SKRÝVÁ ještě mnoho neobjevených hrobů obětí druhé světové války. Budiž připomenuto, že i v době krátce po jejím skončení docházelo v pohraničí k násilnostem na místním německém obyvatelstvu. Výsledek: desítky až stovky mrtvých nevinných lidí, mnohdy "pohřbených" nedůstojným způsobem do hromadných hrobů (Tocov, Doupov aj.). "Hrdinskými" činy okrádání, týrání a ubíjení Němců neblaze prosluli zejména příslušníci tzv. Revolučních gard. Toto bolestivé téma novodobých dějin Karlovarska bylo až do nedávna tabu s výstřahou. Nyní se však otevírají perspektivy pro objektivní bádání a pravdivé zveřejňování i velice nepříjemných poznatků.

MÁLO POZORNOSTI BYLO MOŽNO VĚNOVAT místům posledního odpočinku spojeneckých vojáků. Dnes přinášíme čtenářům stručnou informaci o téměř neznámém hrobu dvou amerických letců. O jeho existenci

jsme se dozvěděli až před několika měsíci. Hrob se nachází v lesích mezi Teplíčkou a Dražovem. Nevelkou mohylou z kamenů zdobí prostý železný kříž s plechovou tabulkou, jež nese nápis: "ZDE PADLI V ROCE 1945 DVA NEZNÁMÍ AMERICKÍ PILOTI. ČEST JEJICH PAMÁTCE."

BLIŽŠÍ OKOLNOSTI SMRTI AMERIKANŮ/?? se nám dosud nepodařilo zjistit. Doufáme, že nějaké reálie o hrobu či tragické události by mohly být uvedeny v kronice Stanovic, kterou po roce 1945 sepsal P. Dalibor Lounek. Toto dílo nám však nebylo k termínu uzávěrky článku dostupné. O případných zjištěních budeme čtenáře informovat. Poblíže Stanovic jsou údajně též hroby dvou anglických výsadkářů ??/. Jejich lokalizaci bude třeba v terénu ověřit.

UVÍTÁME ZPRÁVU OD KAŽDÉHO, KDO BY mohl o zmíněných hrobech podat nějakou bližší informaci či svědectví.

ŠTÍTEK S NÁPISEM
O UDÁLOSTI, KTEROU
PŘIPOMÍNÁ KŘÍŽ.
(Hrob dvou amerických
pilotů mezi
Teplíčkou a Dražov-
ským vrchem).

Nová svědectví k hrobu Američanů u Teplíčky čtete na straně 183.

VÝZKUMNÝ ÚSTAV VODOHOSPODÁŘSKÝ začal postupně od roku 1981 sledovat odtokové poměry v horní části povodí Pramenického potoka. V této době jsme se podrobněji seznámili i s neutěšeným stavem Dlouhé stoky a pocítili kousek odpovědnosti za to, aby se právě naše generace nestala hrobařem tohoto ojedinělého technického díla, který by v pátém století trvání ukončil její existenci. O to radostnější shledání bylo v minulém roce, kdy správce toku Povodí Ohře dokázal spravit hlavní rány a obnovit průtok v délce 20 km koryta.

DLOUHÁ STOKA LEŽÍ V CHRÁNĚNĚ KRAJINNÉ oblasti Slavkovský les, v chráněné oblasti akumulace vod podle nařízení vlády ČSR č. 85/1981 Sb., v povodí vodárenského toku podle vyhlášky MLVH ČSR č. 28/1975 Sb. a je ve smyslu této vyhlášky vodohospodářsky významným tokem. Všechna tato ustanovení jí však dostatečně nechránila před devastací. Historický význam stoky podává Majer (1969) a zachoval se i cenný technický podklad pro rekonstrukci z roku 1905.

Z VODOHOSPODÁŘSKÉHO HLEDISKA JE nezbytné chránit funkci Dlouhé stoky jako přímého zdroje pro vodárny v Pramenech a Nové Vsi a jako součást povodí vodárenských odběrů v Mnichově a z Teplé. Tyto funkce nejsou nikterak v rozporu s jejím historickým posláním a plně vyhovují i zájmům ochrany přírody, jejíž je dnes Dlouhá stoka integrální součástí. Máme za to, že ze všech uvedených je na místě zabývat se otázkou, co tvoří průtoky Dlouhé stoky a jaký je jejich postupný vývoj.

POČÁTEČNÍ PRŮTOKY V DLOUHÉ STOKĚ tvoří odtok z Kladského rybníka s plochou povodí 3,3 km². V soustavně sledovaném profilu Tři křížky na křížení se silnicí Prameny - Nová Ves dokládáme vodnost čarami překročení z let 1987 a 1988, které v oboru průměrných průtoků odpovídají vcelku dlouhodobým hodnotám, pro obor menších průtoků jsou charakteristické hodnoty z roku 1988 (obr. 1, 2). Za průměrné průtoky se zabezpečeností okolo 50% můžeme tedy pokládat hodnoty mezi 80 až 90 l.s.-1, za blízké minimální pak průtoky přibližně okolo 9 l.s.-1. Je přitom nutné si uvědomit, že vyšší průtoky byly zkreslovány odtokem velkých vod odlehčovacímí přelivy a menší průtoky naopak nekontrolovatelnou manipulací bočním otvorem v korytě pod Kladskou ve prospěch nalepšení průtoků v Pramenickém potoce pro sádky v Bečově a neregulovaným odtokem pro vodárnu v Pramenech.

POSTUPNÝ VÝVOJ VODNOSTI LÉPE VYSTIHUJÍ výsledky přímých podrobných měření z loňského roku (obr. 3). Měření ze srpna

1988 zachytilo velmi malé průtoky, které můžeme pokládat za blízké minimu, měření z listopadu odpovídá přibližně průtokům Q 60%.

SPECIFICKÝ ODTOK Z 1 KM² PLOCHY PODOVÍ dosahuje nejvyšší počáteční hodnoty pod Kladským rybníkem a dále má celkově sestupnou tendenci. Z listopadového měření je však patrné, že na poklesu specifického odtoku se výrazně projevuje jednak odtok na vodárnu Prameny, jednak úsek v okolí křížení se silnicí Prameny - Sokolov až po profil Tři křížky, v němž byl již dříve dokumentován úbytek vodnosti vlivem prosakování vody z koryta stoky. Ze srpnového měření je pozoruhodné, že i v období hydrologicky málo příznivém mají průtoky v Dlouhé stoce schopnost se zregenerovat pod odběrem v Nové Vsi natolik, že až po vyústění v km 20 je zachována její funkce.

Z VÝSLEDKŮ MĚŘENÍ VÝVOJE PRŮTOKŮ v Dlouhé stoce se potvrdil předpoklad o mimořádné hydrologické produkční schopnosti vrcholové části povodí, vhodně posílené účinkem Kladského rybníka. Tuto schopnost poznali naši předkové před půl tisíciletím a dokázali ji účinně využít. Bylo by ve prospěch řádné funkce a provozu Dlouhé stoky, aby se stanovil určitý manipulační řád, který by vymezil odběr pro vodárnu Prameny, funkci odlehčovacích přelivů i regulaci odtoku z Kladského rybníka, který představuje významnou akumulaci, schopnou zabezpečit především vodárenský odběr v Nové Vsi při nepříznivých hydrologických situacích.

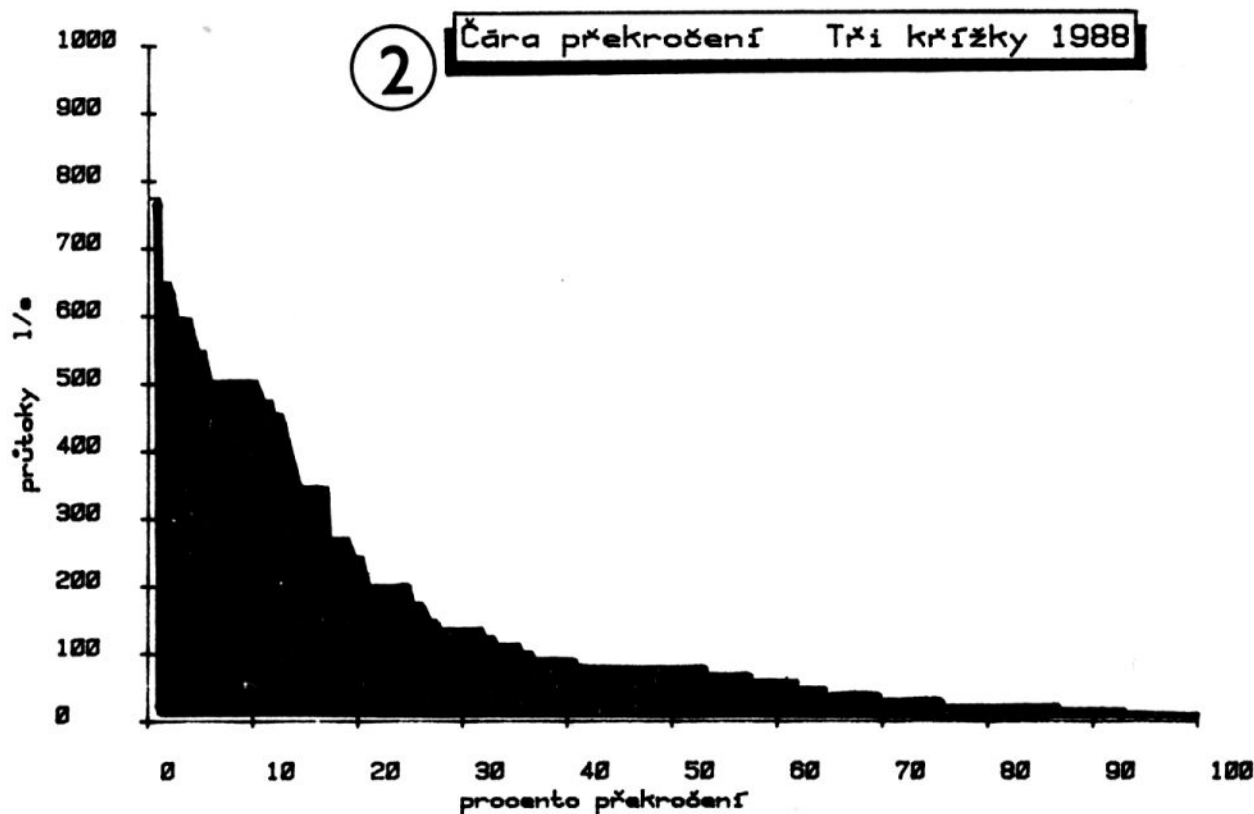
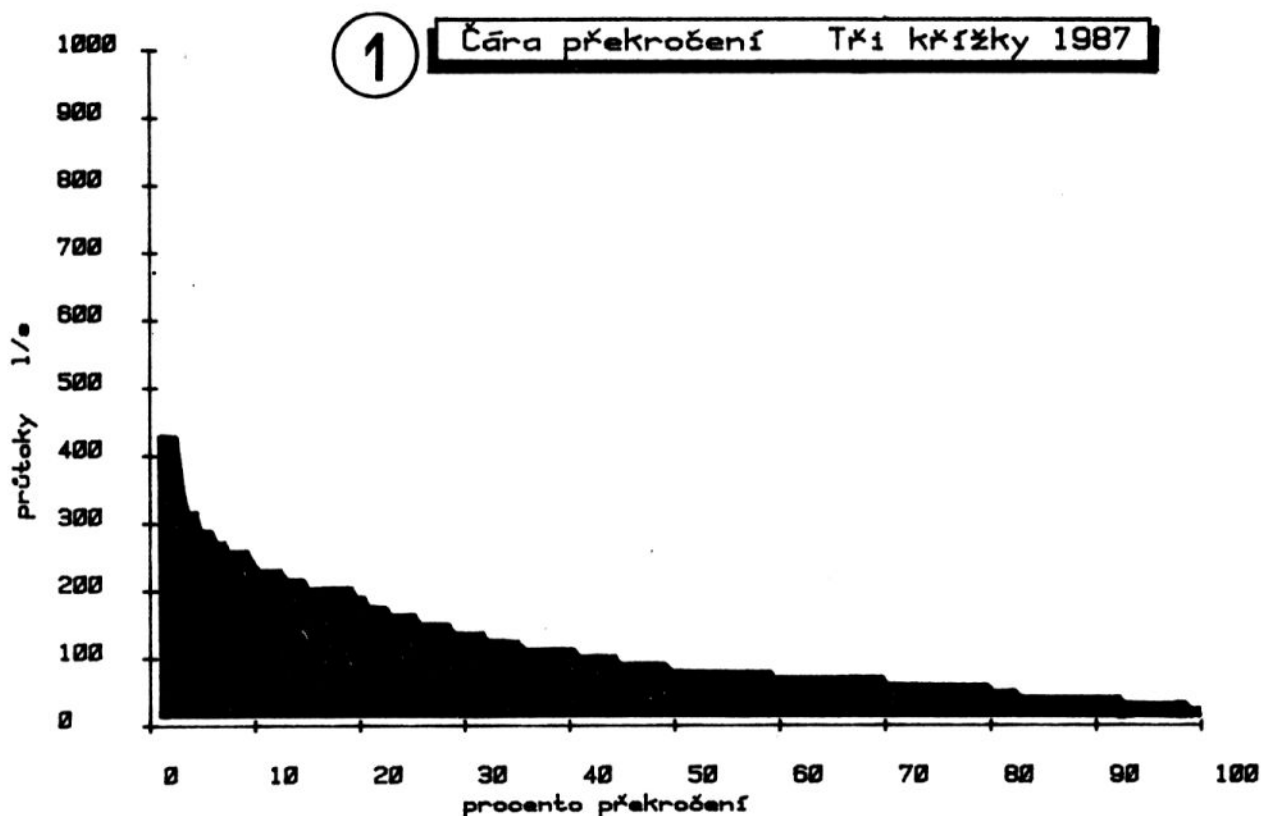
SLEDOVÁNÍ ODTOKŮ V PROFILU TŘI KŘÍŽKY pokračuje dále v součinnosti s Povodím Ohře a doufáme, že jeho výsledky pomohou podpořit význam a opodstatnění tohoto jedinečného díla tak, aby fungovalo i nadále a aby se již neopakovala situace, za níž došlo k jeho vážnému ohrožení.

PODKLADY:

Majer J.: *Těžba cínu ve Slavkovském lese v 16. století*, NTM PRAHA, 1969

Techn. Kanzlei Köhler u. Reynal: *Projekt betreffend die Regulierung des Flöseggrabens...*, PRAHA, 1905

Výzkumný ústav vodohospodářský, Praha: *Závěrečná zpráva výzkumného úkolu P 16-331-456, 1984 zpráva pro KRB St. statku Sokolov, březen 1989 roční etapová zpráva, prosinec 1989.*

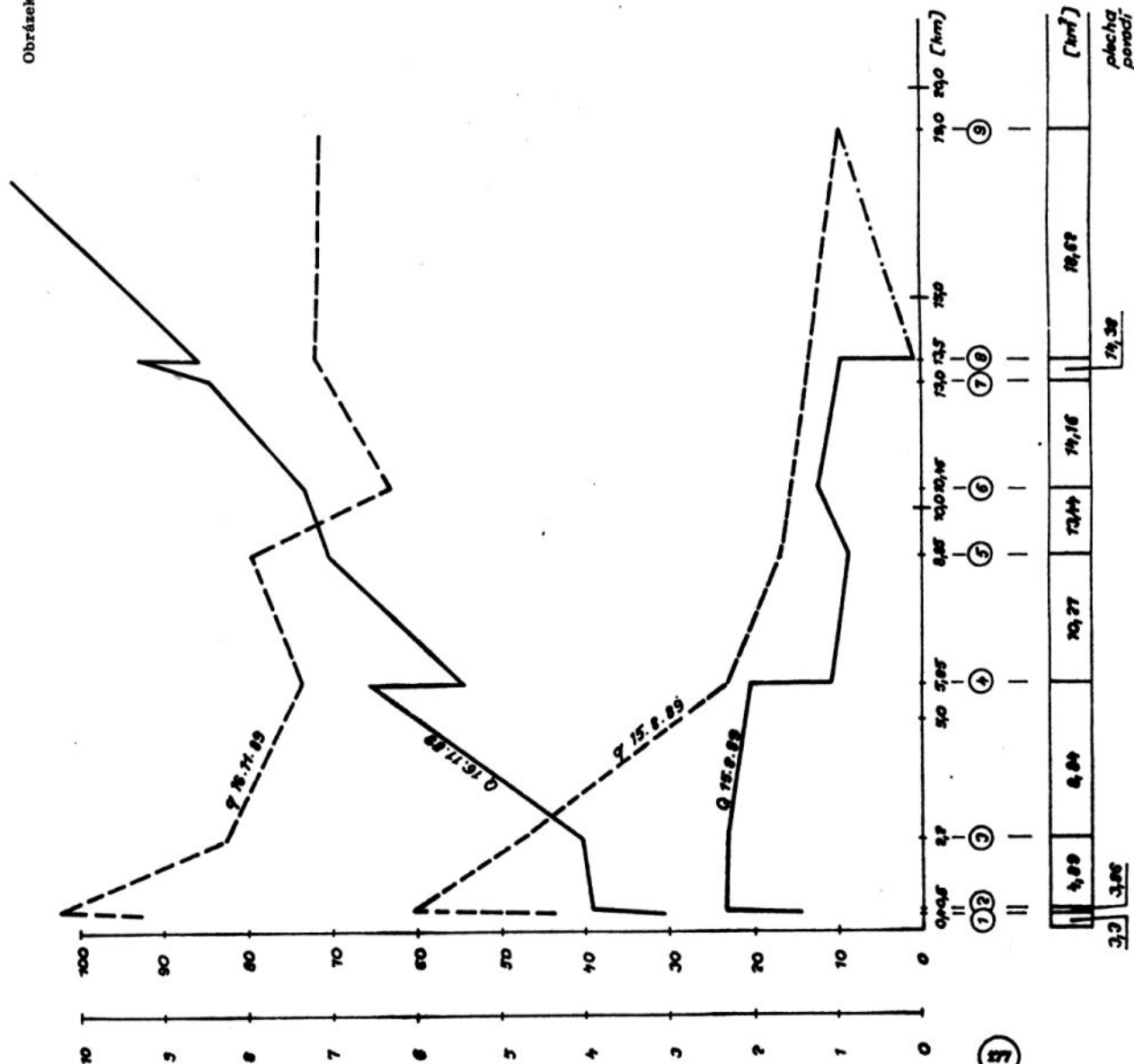
DLOUHÁ STOKA

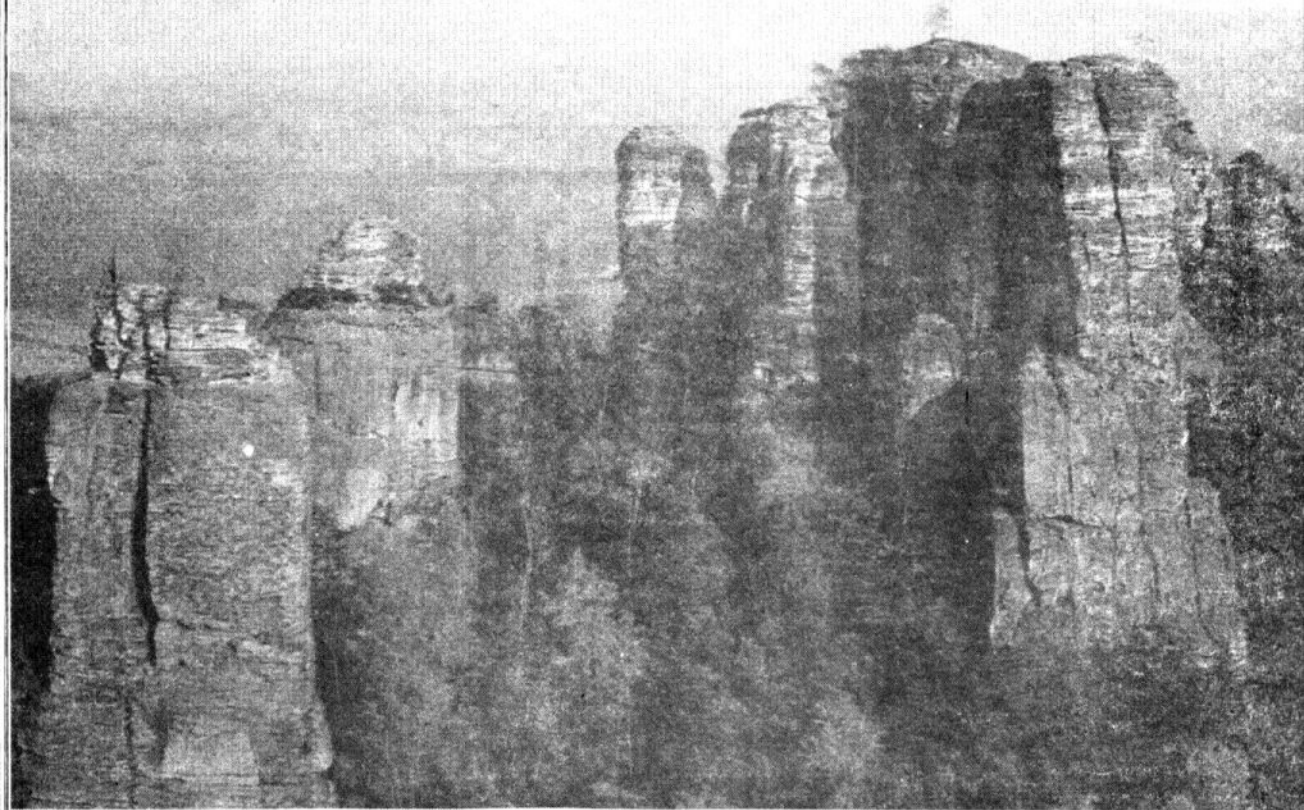
podrobné měření 1989

- KLADSKÝ RYBNÍK
- ① U DOLNÍHO RYBNÍKU
- ② POD BÝVALÝM ODTOKEM DO BRČOVA
- ③ LIŠTÍ LOUKA
- ④ ODBĚR PRAMENŮ
- ⑤ SILNICE PRAMENŮ - SOKOLOV
- ⑥ LIMNIGRAF TŘÍ KŘEJKY
- ⑦ NAD ODBĚREM NOVÁ VES
- ⑧ ODBĚR NOVÁ VES
- ⑨ ZA POSLEDNÍH OHYBEM

Q PRŮTOK (l.s⁻¹) VČETNĚ VLIVU VODÁRENSKÝCH ODBĚRŮ

q SPECIFICKÝ ODTOK (l.s⁻¹.km⁻²) BEZ VLIVU VODÁRENSKÝCH ODBĚRŮ

návštěva v kotěci

CHRÁNĚNÁ KRAJINNÁ OBLAST ČESKÝ ráj byla zřízena jako první velkoplošně chráněné území v ČSR v roce 1955 na rozloze 95 km². Zahrnuje malebnou a romantickou krajinu mezi Turnovem, Jičínem a Mnichovým Hradištěm při hranici Středočeského a Východočeského kraje. K vyhlášení oblasti došlo ještě před vydáním zákona č.40/1956 Sb., o státní ochraně přírody, a to výnosem ministerstva kultury z 1.března 1955 č.j.70261/54.

ÚZEMÍ OBLASTI JE PO STRÁNCĚ GEOlogické budováno usazeninami české křídý, převážně kvádrovými pískovci, které se vytvořily ukládáním jemného písku,

přinášeného řekami z hor, na dně měl-kého moře již asi před sto milióny let. Po ústupu moře došlo na začátku třetí-hor k rozpukání, poklesu nebo zvednutí jednotlivých pískovcových ker, jejichž puklinami prorazily výlevy tvrdších čedičových hornin. Tak vznikly dnešní krajinné dominanty oblasti - vrcholy Mužský, Vyskeř, Trosky. Narušováním a odnosem horniny, zejména podél navzá-jem kolmých puklin, vznikly svérázné pískovcové pilíře a věže seskupené ve známá skalní města.

PŘÍRODA ČESKÉHO RÁJE SE VYVÍJE-la v závislosti na rozmanitých geologických podmínkách území. Vrcholové partie písko-vcových skal jsou charakteristické teplomil-nou a suchomilnou vegetací. Stinné rokle a doliny jsou domovem chladnomilné, místy bažinné květeny, kde nápadnými květy vyniká dáblík bahenní, kosatec žlutý, vstavače. Na některých rybnících se vyskytuje i leknín bílý. Z dalších vzácněj-ších druhů rostlin je zde možno nalézt plavuň jedlovou, žebrovníci různolistou a rosnatku okrouhlostou.

ZE ZVÍŘENY JE V CHKO ZASTOUPENA lovná zvěř. V lesích a skalních městech nalezneme řadu druhů netopýrů a zástup-ců ptačí fauny, zejména dravce, sovy a rozmanité drobné pěvce. Na rybnících se setkáme s řadou běžných i vzácných představitelů vodního ptactva.

Pohled na Trosky

Zámek Hrubá Skála

PŘIROZENÁ SKLADBA LESNÍCH POROSTŮ oblasti byla člověkem pozměněna, proto zde převažují borové a smrkové monokultury. Na vrcholových plošinách se místy zachovaly přirozené reliktní bory s jeřábem a břízou.

NEJCENNĚJŠÍ ČÁSTI PŘÍRODY OBLASTI byly teprve v poslední době zahrnuty do připravovaných chráněných území. Je to zejména CHPV Rašeliníště Vidlák v Podtroseckých údolích, zahrnující rašelinnou louku s výskytem vlhkomilných společenstev. K vyhlášení se připravuje také CHPV Libuňka, zahrnující 1,8 km dosud neupraveného toku mezi obcemi Ktová a Borek pod Troskami se zachovanými meandry a břehovými porosty přirozeného složení.

ÚZEMÍ CHKO JE JIŽ OD PRAVĚKU osídleno. Nejstarší doklady o lidském osídlení pocházejí ze starší doby kamenné, jak dokazují nálezy na lokalitě Čertova ruka v Hruboskalském skalním městě, která je též připravena k vyhlášení za CHPV, významná též jako archeologické naleziště. Z pozdějších historických období se na území oblasti zachovala řada významných památkových objektů, jako jsou zříceniny hradů Valečův, Valdštejn, Trosky. Hojně navštěvovaný je zachovalý

gotický hrad Kost a malebný zámek Hrubá Skála, který je dnes známým rekreačním střediskem.

VÝZNAMNÝMI PAMÁTKAMI JSOU I dochované objekty lidové roubené architektury v některých obcích oblasti, jež dokumentují řemeslnou dovednost prostého lidu. Bohatou historií území připomíná též řada starých chráněných stromů, z nichž nejznámější je mohutná Semtinská lípa nedaleko hradu Kost, chráněná jako CHPV. K pozoruhodnostem oblasti náleží arboretum Bukovina u Hrubé Skály se sbírkou exotických dřevin.

CHKO ČESKÝ RÁJ PATŘÍ MEZI NEJnavštěvovanější území ČSR. Je vyhledávána

turisty a zejména horolezci pro své známé a lezecky zajímavé terény s výstupy všech stupňů obtížnosti. Pro výchovu a poučení návštěvníků byly v oblasti zřízeny tři naučné stezky a dvě sezónní informační střediska - u Věžického rybníka a v arboretu Bukovina.

ORGÁNY STÁTNÍ OCHRANY PŘÍRODY připravují rozšíření CHKO Český ráj tak, aby zahrnula i území SPR Prachovské skály, Maloskalsko a některé další menší plochy, navazující na dosavadní hranice oblasti.

Stará kovárna v obci Žďár

Semtinská lípa

sledování hnízdišť výra velkého (bubo bubo)

MILAN VOJTĚCH
SVATOPLUK ŠEDIVÝ

ČLENY 1: ZO ČESKÉHO SVAZU OCHRÁNCŮ přírody (pracující při Správě chráněné krajinné oblasti Slavkovský les) byla od roku 1985 sledována hnízdiště Výra velkého (*Bubo bubo* L.) v oblasti CHKO Slavkovský les. Celkem bylo pravidelně sledováno osm hnízd a to NOVÁ VES, PSÍ SKÁLA u Bečova n. Teplou, LOUKA, PLANÝ VRCH, soutok OTROČÍNSKÉHO POTOKA S TEPLOU, ŽELEZNIČNÍ MOST nad řekou Teplou, PODLEŠÍ A MILHOSTOV.

VE SLEDOVANÉM OBDOBÍ
BYLO ZJIŠTĚNO:

NA LOKALITĚ V NOVÉ VSI BYLO OD roku 1985 do roku 1989 vylíhnuto celkem devět mláďat. Z toho byla vyvedena pouze dvě.

NA LOKALITĚ PSÍ SKÁLA U BEČOVA byla ve stejném období vylíhnuta čtyři mláďata. Z toho byla vyvedena pouze dvě mláďata.

NA LOKALITĚ LOUKA BYLO VE SLEDOVANÉM období zjištěno vylíhnutí sedmi mláďat a z toho jich bylo šest vyvedeno.

NA LOKALITĚ PLANÝ VRCH BYLO ve sledovaném období vylíhnuto pouze jedno mládě, které uhynulo.

NA LOKALITĚ SOUTOKU OTROČÍNSKÉHO potoka a Teplé byla vylíhnuta dvě mláďata, obě byla vyvedena.

NA LOKALITĚ V PROSTORU ŽELEZNIČNÍHO mostu v údolí řeky Teplé, mezi Loukou a Bečovem byla ve sledovaném období vylíhnuta dvě mláďata. Obě byla vyvedena.

NA LOKALITĚ PODLEŠÍ BYLO VE SLEDOVANÉM období vylíhnuto celkem sedm mláďat. Pouze tři byla vyvedena.

NA LOKALITĚ MILHOSTOV BYLO VE sledovaném období vylíhnuto celkem sedm mláďat. Z nich bylo pouze jedno vyvedeno.

CELKEM BYLO TEDY V LETECH 1985 až 1989 na uvedených lokalitách vylínuto 39 mládat. Z tohoto počtu bylo pouze 18 mládat vyvedeno. Propočtem tedy vyplývá, že z celkového počtu vylínutých mládat je vyvedeno pouze 46% mládat. Nejvíce mládat bylo vždy vyvedeno na lokalitě, která je veřejnosti neznámá a málo přístupná.

SLEDOVÁNÍM BYLO ZJIŠTĚNO, ŽE na některých lokalitách jsou ničena již vejce. Z toho vyplývá, že počet vajec v jednotlivých lokalitách převyšuje počet vylínutých mládat.

JEN PRO ZAJÍMAVOST UVÁDÍME, ŽE ve sledovaném období bylo na hnízdištích zjištěno celkem 58 vajec ve snůšce, ale vylínuto bylo pouze uvedených 39 mládat, což je 67% úspěšnosti líhnutí. Úspěšnost vyvedení mládat v poměru ke snůšce činí 31%, v průměru tedy byla za jeden rok vyvedena čtyři mládata, což je na tak rozlehlém území (na kterém bylo pozorování prováděno) n e d o s t a č u j í c í ! Z toho tedy vyplývá, že výr velký je tedy právem zákonem chráněným živočišným druhem.

V PRŮBĚHU KONTROLY HNÍZDIŠT bylo též zjištěno, že složení potravy výrů se skládá převážně z hlodavců (potkaní, hryzci, králíci), ježci. Z opeřenců se jednalo o kánata, holuby (domácí i divoké), sovy. Pouze v jednom případě se jednalo o tetřívka (slepici). Ve více případech byly na hnízdech zjištěny zbytky různých druhů ryb.

POZNÁVÁNÍ V PŘÍRODĚ

STATNĚ SOVA, NEJVĚTŠÍ Z U NÁS žijících druhů. Velká hlava s oranžovým očima a výraznými "oušky", celkové zbarvení je žluté nebo rezavě hnědé, na hřbetě značně tmavší, s četnými tmavými podélnými nebo příčnými skvrnami. Přes den sedává ukryt na skalách, popřípadě na starých stromech, navečer vylétá na lov do otevřených míst, méně často i uvnitř lesa. Mávání širokými a dosti dlouhými křídly je často vystřídáno delšími klouzavým letem. HLAS: Hluboké, avšak nepřilíš hlasité dvojslabičné u h u nebo b u h u , s poněkud klesající druhou slabikou.

TAH

U NÁS STÁLÝ PTÁK. V SE VERNÍ EVROPE (např. Skandinávii) pravidelně přeletuje na zimu jižněji. Našich 22 výsledků do roku 1976 ukazuje, že se mladí ptáci v prvním roce mohou rozletět do okruhu až 50 km, během dalších let byli tři ptáci zastíženi nejdále kolem 100 km od místa vyhníždění. Výraznější přelety našich

ptáků v podzimním a zimním období nejsou z výsledků kroužkování patrné.

PROSTŘEDÍ

MÍSTA S DOSTATEČNÝMI MOŽNOSTMI úkrytu a potravy, jak v horách, tak i ve středohoří a nížinách, většinou na skalách, kamenitých stráních nebo i zříceninách hradů uprostřed lesů, avšak zpravidla nedaleko otevřených ploch. Při důsledné ochraně se nevyhýbá ani blízkosti lidských sídlišť a hnízí i v používaných lomech.

HNÍZDĚNÍ

HNÍZDIŠTI JSOU VĚRNÍ A HNÍZDÍ NĚKDY po mnoho let na téměř hnízde nebo je mění ve velmi malém okruhu. Tok probíhá někdy již v lednu, většinou však v únoru a trvá asi 14 dnů. V té době se samec chová velmi hlučně a je ho často slyšet volat v ú o h nebo u h u h u h u h u. Jeho volání často přechází v jakési hrdelní chichotání. Samička se v době toku ozývá hlubším, avšak mnohem tišším hlasem. HNÍZDO bývá obyčejně mělká jamka na zemi nebo na skalním útesu, ojedinele i v dutinách stromů nebo ve starých hnízdech dravců, volavek nebo černých čápů. Ze 158 čs. hnízd bylo 83 (52,6%) na skále, 50 (31,6%) na lesním svahu na zemi pod balvanem nebo vedle něho, 12 (7,6%) na zemi pod vyvrácenými kořeny stromů, 1 (0,6%) ve vykotlaném pařezu, 4 (2,5%) na suťové stráni v lomu, 2 (1,3%) na zdech hradní zříceniny, 6 (3,9%) v dravčím hnízde na stromech v různé výšce a 1 (0,6%) na starém mysliveckém posedu. Hnízdo nestaví. Za výstelku slouží pouze v místě rostoucí byliny nebo u starších hnízdišť rozdrobené vývržky. SNŮŠKA: Počátek snůšky v různých letech je značně závislý na počasí. Hnízdí jednou do roka. Byla-li vejce zničena v počátku inkubace, snáší někdy i náhradní snůšku. Počet vajec v našich sledovaných snůškách:

Počet vajec	1	2	3	4	5	x=2,52
Počet případů	22	79	94	16	2	n=213

VEJCE: Tvar je kulovitý nebo mírně oválný. Rozměry 60 ks z ČSFR: 60,20x49,37mm. Hmotnost vejce (13 ks) 73,30 g. Vejce jsou čistě bílá, někdy ušpiněná od hlíny nebo trusu. Skořápka bývá slabě lesklá. Vejce snáší v několikadenních, většinou 2-4 denních intervalech, samice sedí sama od snesení prvního vejce. V průběhu sezóny ji samec krmlí. Potravu jí předává na určitých, pravidelně užívaných stanovištích, od hnízda i dosti vzdálených, někdy však přímo na hnízde. Také vývržky vyvrhne samice vždy na stejném místě, poněkud vzdáleném od hnízda. Doba sezení je asi 35 dnů. MLÁDATA se líhnou postupně tak, jak byla snášena vejce. Jsou krmená oběma rodiči. Na hnízde setrvávají 5-6 týdnů, potom se rozlézají po okolí hnízda. Vzletnosti dosahují ve stáří 9 týdnů, avšak i tehdy jsou oběma rodiči ješ-

tě krmena. Průměrný počet mláďat zjištěný na našich hnízdech:

Počet mláďat	1	2	3	4	$\bar{x}=2,07$
Počet případů	36	74	36	5	$n=151$

Vzhledem k tomu, že hnízdí na poměrně málo chráněných místech, jsou ztráty poměrně velké. Pohlavní dospělosti dosahují pravděpodobně již ve stáří jednoho roku, avšak k rozmnožování přistupují zpravidla teprve ve stáří 2-3 let. V zajetí se dožívají až 60 let, ve volné přírodě však mnohem méně - nejstarší kroužkovaný pták se dožil 18 let 11 měsíců 4 dní.

POTRAVA

VÝHRADNĚ OBRATLOVCI OD VELIKOSTI hraboše po menšího zajíce. Uttendörfer (1952) zjistil ve střední Evropě mezi 5809 živočichy 60% savců, 28% ptáků a po 6% obojživelníků a ryb. Potravu získává výr vsedě na zemi, nebo při pomalém letu nízko nad terénem za večerního nebo ranního soumraku. K orientaci mu slouží převážně sluch, proto se stávají jeho kořisti především ta zvířata, která se chovají hlučněji.

(Literatura: K. Hudec, Fauna ČSSR, Ptáci 3/I)

Snímek na začátku příspěvku a velká fotografie na této stránce dole: Samice výra velkého. Snímek nahoře vpravo: Dvacetidenní mláďata. Snímek uprostřed: Snůška na stejném hnízdě, z kterého se mláďata vylíhla (viz snímek nad).

Foto: Jan Harvánek

UNIKÁTNÍ FOTOGRAFIE DOLNÍCH LAZŮ Z ROKU 1936 - 1937. Fotografie (1) - Jakubův mlýn (dnes Flaškova chata). Pohled od hájovny pana Rypla. (2) - Jakubův mlýn - pohled zezadu. (3) - Wastlerův mlýn v Dolních Lazech. Fotografie: KARL GRÖGER

JEŠTĚ K HROBU AMERIČANŮ U TEPLIČKY

NA ZÁKLADĚ NAŠEHO ČLÁNKU O HROBU amerických letců (výsadkářů) u Tepličky se ozvalo několik pamětníků a informátorů (Hanka, Herzing a další). Podstatné jsou autentické vzpomínky paní Hildy Maschauerové z Tepličky.

PODLE JEJÍHO SVĚDECTVÍ SE VÁLEČNÁ tragédie odehrála následovně. Při náletu spojeneckých letounů na Karlovy Vary ve dnech 17. a 19. dubna 1945 došlo k výsadku dvou Američanů. Nevíme, zda to byl plánovaný paradesantní výsadek či zda byl důsledkem údajného poškození letounu protiletdeckou obranou (?). Dvojice Američanů se dostala až k osamělé hospodářské usedlosti v polích mezi Tepličkou a Dražovem (dnes ruina). Byli vyčerpaní. Požádali sedláka o jídlo a pití. Ten přání vyhověl. Měl však bohužel na dvoře pomocníka, který Američany udal na policii v Bečově. Policejní oddíl pak výsadkáře obklíčil a v boji oba muže zastřelil. Přesné datum smutné události zatím nevíme, patrně to bylo kolem 20. dubna

1945. Mrtví byli pohřbeni v lese cca 1 km od statku. Hrob po válce označoval prostý dřevěný kříž. Byl však neznámou rukou několikrát odstraněn, patrně z iniciativy StB. Slušní lidé z Tepličky jej však vždy obnovili. Současný kovový kříž s nápisem byl instalován někdy kolem roku 1974. Pochází ze hřbitova v Drahovicích, kde zbyl při likvidaci starých hrobů.

VŠEM, KDOŽ SVÝMI INFORMACEMI PŘÍSPĚLI k osvětlení nejasného "případu", zejména paní Hildě Maschauerové, patří mé srdečné poděkování. Zprávu o hrobu včetně fotografií postoupíme americké ambasádě v Praze. Možná, že bude časem zjištěna totožnost padlých. V každém případě zasluhují naši vděčnou vzpomínku, neboť položili na sklonku války život za naši svobodu.

PhDr. Stanislav Burachovič, Karlovarské muzeum /Karlovy Vary 7. května 1990/.

